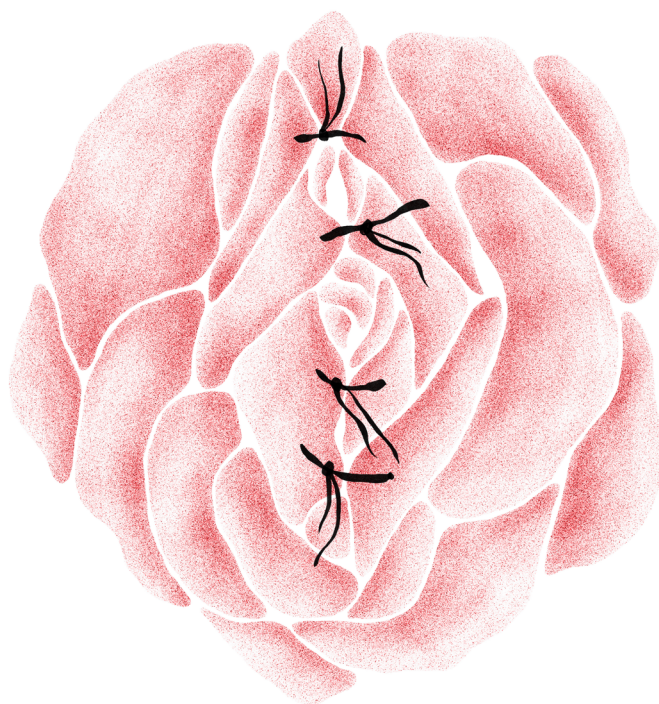

En handbok för att genomföra Reflection-Action- cirklar med fokus på kvinnlig könstymning

ActionAid International Sweden

Organisationsnummer: 802431-3044

Postadress: Alsnögatan 11, 116 44 Stockholm

E-post: info@actionaid.se

Metodutveckling och text: Auregan Le Gal

Rättelse: Farah Mokhtareizadeh

Svensk översättning Malin Hammarlund & Annette U Wallqvist

Illustration: Masha Hilka

Formgivning: Molind

ISBN: 978-91-988272-1-7

De åtta huvudprinciperna för en Reflection-Action-cirkel om kvinnlig könsstämpning:

1. Säkerställa deltagarnas fysiska och psykiska trygghet och säkerhet (enligt principen "Do no harm").
2. Säkerställ och respektera deltagarnas behov av sekretess.
3. Se till att Reflection-Action-cirkeln är en trygg och säker plats för ALLA deltagare.
4. Se till att Reflection-Action-cirkeln är tillgänglig för att delta i.
5. Var lyhörd för diasporans kulturer.
6. Använd en genustransformativ lins.
7. Använd ett intersektionellt perspektiv.
8. Förbered dig så att du kan hänvisa deltagare till professionell hjälp vid behov.

*Följ gärna ActionAids tio principer för feministiskt ledarskap som du hittar **här**.*

Om oss

ActionAid Sverige

[ActionAid Sverige](#) är en icke-statlig organisation och en del av den globala ActionAid-federationen som finns i 46 länder runt om i världen. Vi arbetar för att minska fattigdom och orättvisor, med särskilt fokus på att stärka flickors och kvinnors rättigheter eftersom jämställdhet är en förutsättning för hållbar utveckling. Vårt arbete fokuserar på fyra områden som alla är centrala i arbetet med att stärka flickors och kvinnors rättigheter och skapa en mer rättvis och jämlik värld:

- Utbildning och försörjning
- Rätten till sin kropp
- Klimaträttvisa
- Katastrofinsatser

ActionAid grundades 1972 och har varit verksamt i Sverige sedan 2006. Vi arbetar alltid på gräsrotsnivå för att stärka de flickors och kvinnors rättigheter som vi försvarar. Det är flickor och kvinnor själva som leder och utvecklar arbetet framåt. Med närvaro i några av världens mest utsatta länder har ActionAid den kraft och kunskap som krävs för att arbeta både långsiktigt och i humanitära nödsituationer. Vi lämnar aldrig ett område innan verklig förändring har skett. Vårt arbete bygger på feministiska ledarskapsprinciper och vår organisationskultur präglas av rättvisa, jämlikhet, respekt och antidiskriminering. Vi är religiöst och politiskt oberoende. All verksamhet bedrivs med stöd av privatpersoner, företag, myndigheter och stiftelser.

Reflection-Action-metoden

Reflection-Action är en innovativ metod för vuxenutbildning och social förändring som används av ActionAid. Metoden utvecklades på 1990-talet med pilotprojekt i Bangladesh, Uganda och El Salvador och används nu av över femhundra organisationer i ett sjuttiototal länder. Tanken är att inom ramen för en strukturerad inlärningsprocess använda metoder för deltagande, så att deltagares röster blir hörda på samma sätt och för att analysera olika former av makt. I en Reflection-Action-cirkel arbetar deltagarna tillsammans för att analysera sin situation, identifiera kränkningar av rättigheter och åstadkomma förändring. Reflection-Action-metoden styrs av principer som du hittar [här](#).

Om projektet

Vi pratar om: kvinnlig könsstympning

ActionAid Sverige har beviljats medel av Jämställdhetsmyndigheten för att implementera Reflection-Action-metoden i Sverige på temat kvinnlig könsstympning. Målet med projektet är att öppna trygga rum där drabbade diasporagrupper kan diskutera frågan om kvinnlig könsstympning och agera för att få ett slut på denna sedvänja. Enligt Socialstyrelsen och Europeiska institutet för jämställdhet (EIGE) har cirka 38 000 flickor och kvinnor i Sverige utsatts för kvinnlig könsstympning och ytterligare 2 016 - 11 145 flickor är i farozonen (uppgifter från 2011 och 2012). Trots strikta lagar mot kvinnlig könsstympning i Sverige ser ActionAid Sverige ett stort behov av att skapa trygga rum för att diskutera utövandet av kvinnlig könsstympning och samtidigt skapa en långsiktigt hållbar beteendeförändring.

Att ställa raka frågor om komplicerade företeelser som kvinnlig könsstympning kan leda till tystnad, rädsla eller förvirring. Reflection-Action-cirklarna om kvinnlig könsstympning syftar till att skapa trygga rum för diskussion och ge berörda personer möjlighet att vidta åtgärder för att sätta stopp för könsstympning i Sverige.

ActionAid Sverige samarbetar med svenska civilsamhällesorganisationer för att genomföra dessa cirklar. Om din organisation är intresserad av att bilda en Reflection-Action-cirkel om kvinnlig könsstympning, kan ni kontakta oss på info@actionaid.se.

Handboken

ActionAid Sverige samarbetar med andra organisationer för att implementera Reflection-Action-cirklar om kvinnlig könsstympning i Sverige. Vi strävar efter att arbeta inom olika delar av samhället där berörda personer finns, som föreningar, kvinnoorganisationer, ungdomsorganisationer, lärandeorganisationer, offentliga tjänster och organisationer som arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck.

Den här handboken är till för att presentera Reflection-Action-cirklarna för organisationer som är intresserade av att genomföra en Reflection-Action-cirkel om kvinnlig könsstympning i samarbete med ActionAid Sverige. Det är också en steg-för-steg-handbok för cirkelledare.

Innehåll:

Hur genomför jag en
Reflection-Action-cirkel?
- s.9

Vad bör jag veta om
kvinnlig könsstympning
innan jag börjar? - s.15

Passen - s.25

Verktygslådan - s.74

Förkortningar

EIGE: European Institute for Gender Equality - Europeiska institutet för jämställdhet

KKS: Kvinnlig könsstympning

FN: Förenta nationerna

UNFPA: United Nations Populations Fund

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund

WHO: World Health Organisation - Världshälsoorganisationen

Ordlista

- **Aktivist:** En person som arbetar för att åstadkomma politiska eller sociala förändringar.
- **Barnäktenskap och tvångsäktenskap:** Formellt äktenskap eller informellt arrangerat äktenskap mellan ett barn under 18 år och en vuxen, eller ett äktenskap där en eller båda parter inte har uttryckt sitt fulla och fria samtycke till ingåendet av äktenskapet.
- **Cirkelledare:** Den person som ansvarar för att organisera och genomföra Reflection-Action-cirkeln. Cirkelledarens roll är att vägleda träffarna och styra diskussionen. Cirkelledaren bör vara en central person i rekryteringen och urvalet av deltagare och finnas tillgänglig för att besvara deltagarnas frågor.
- **Cisperson:** En person vars känsla av personlig identitet och kön motsvarar det kön som den föddes med.
- **Verktyg för deltagande:** Verktyg som används under en specifik aktivitet i syfte att uppmuntra till gemensam analys, lärande och handling inom en grupp. Verktügen ger struktur åt processen och uppmuntrar till diskussion.
- **Diaspora:** En grupp människor som lever i ett annat land än ursprungslandet, men ändå är länkade till det.
- **Skadliga sedvänjor:** Diskriminerande sedvänjor som använts så länge att de generellt accepteras i ett samhälle.
- **Hedersrelaterat våld:** Hedersrelaterat våld förekommer för att skydda eller återupprätta en familjs eller en socialgrupps heder. Våldet sanktioneras av ett kollektiv som ofta består av flera personer.

Den utsattes familjemedlemmar eller nära släktingar spelar vanligtvis en avgörande roll i utövandet av våldet.

- **Icke-binär:** Person som känner sig som varken kvinna eller man. Den personliga identiteten och kön definieras alltså inte i termer av den traditionella binära motsättningen manligt och kvinnligt.
- **Intersektionell (intersektionalitet):** Det komplexa sätt på vilket effekterna av flera former av diskriminering och maktordningar förstärker och ibland påverkar varandra när de kombineras eller överlappar varandra. Särskilt när det gäller marginalisering av individer eller grupper.
- **Islamofobi:** Irrationell rädsla för, motvilja mot eller diskriminering av islam, muslimer eller personer som praktiserar islam.
- **Kvinnlig könsstympning:** Alla handlingar som innebär att de yttre kvinnliga könsorganen helt eller delvis avlägsnas eller att de kvinnliga könsorganen skadas på annat sätt av icke-medicinska skäl.
- **Könsrelaterat våld:** Våld som riktas mot en person på grund av dennes kön.
- **Överlevare:** Feministisk term som används för personer som drabbats av någon form av könsrelaterat våld. Termen föredras vanligen framför termen "offer" (utanför rättsliga sammanhang) för att betona styrkan hos den person som drabbats av våldet.
- **Rasism:** En övertygelse om att hudfärg är en grundläggande faktor som bestämmer mänskliga egenskaper och förmågor och att rasskillnader ger upphov till överlägsenhet hos personer med en viss hudfärg.
- **Reflection-Action-cirkel:** En grupp deltagare och en cirkelledare som diskuterar en fråga med hjälp av Reflection-Action-metoden. Gruppen träffas flera gånger. Reflection-Action-cirkeln ska innebära ett tryggt och tryggt rum för alla deltagare och för cirkelledaren.
- **Sexism:** Sexism handlar om orättvisor, fördomar, kränkningar eller diskriminering på grund av kön. Sexism beror på åsikter, känslor eller idéer i samhället om att ett kön är bättre än ett annat.
- **Transfobi:** Irrationell rädsla för, motvilja mot eller diskriminering av transpersoner.
- **Transperson:** Person vars känsla av identitet och könstillhörighet inte överensstämmer med det kön som den föddes med.
- **Tryggt rum:** En plats eller miljö där en person eller grupp kan känna sig säker på att inte utsättas för diskriminering, kritik, trakasserier eller annan känslomässig eller fysisk skada.
- **Xenofobi:** extrem motvilja mot eller rädsla för utlänningar.

Hur genomför jag en Reflection-Action-cirkel?

Reflection-Action-metoden

Under en Reflection-Action-cirkel använder deltagarna, med stöd av en cirkelledare, en rad olika verktyg för att aktivt analysera sin situation, identifiera kränkningar av rättigheter och tillsammans arbeta för att åstadkomma förändring. Reflection-Action-cirkeln ska fungera som ett tryggt rum där det är möjligt att diskutera och hitta lösningar på svåra frågor.

Reflection-Action-cirkeln är uppdelad i tre delar:

- **Introduktion:** Introduktionspassen syftar till att presentera cirkelns syfte för deltagarna, fastställa cirkelns regler så att alla ska känna sig trygga och introducera frågan som deltagarna ska diskutera under cirkeln.
- **Reflektion:** Syftet med reflektionspassen är att deltagarna ska identifiera de viktigaste orsakerna till och konsekvenserna av frågan som diskuterats, samt reflektera över den både enskilt och i grupp.
- **Aktion:** Målet med aktionspassen är att deltagarna ska känna att de vill och har de resurser som krävs för att agera mot könsstämpning och att sätta ett mål och en plan för hur de ska gå tillväga.

I den här handboken beskrivs 20 pass. Nio pass innehåller så kallade milstolpar, märkta med en asterisk * och som måste genomföras för att metodiken ska kunna följas. Det finns också 11 tilläggspass. Ordningen på passen är viktig och bör följas. I slutet av handboken presenteras också en verktygslåda.

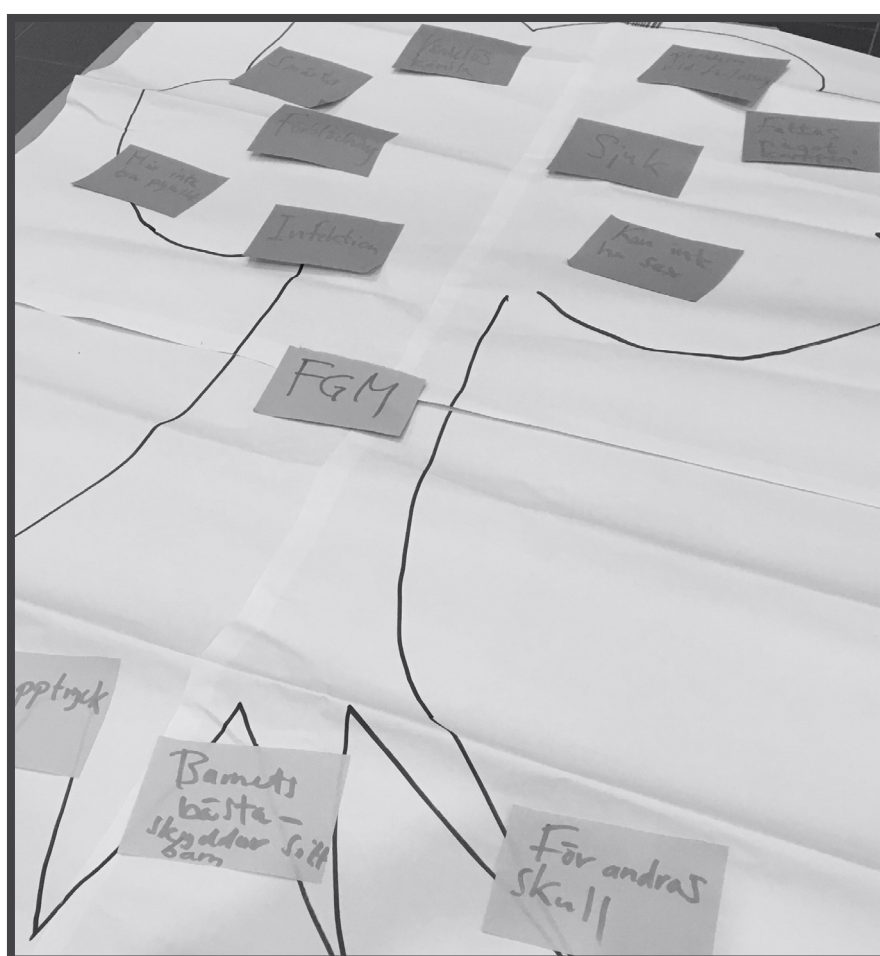
Reflectio-nAction-cirkel om kvinnlig könsstämpning

Reflection-Action-cirkel om kvinnlig könsstämpning är utformade för att personer som direkt eller indirekt (exempelvis anhöriga) berörs av kvinnlig könsstämpning ska kunna reflektera över frågan. Beroende på om deltagarna är direkt eller indirekt berörda, är två typer av diskussioner möjliga:

- **Överlevnadscirkel:** Här är alla deltagare direkt berörda av kvinnlig könsstämpning, vilket innebär att de alla har överlevt en könsstämpning. Syftet med cirkeln är att skapa ett tryggt och tryggt rum för överlevare där de kan dela med sig av sina berättelser, reflektera över kvinnlig könsstämpning som praktik men också över sin egen historia. Cirkeln syftar också till att deltagarna ska kunna göra sina

röster hörda. Kvinnlig könsstympning är en form av barnmisshandel. Se till att du som cirkelledare har den erfarenhet och de resurser som krävs för att bemöta deltagarnas trauma. Överlevnadscirklar utgörs vanligtvis av icke-blandade grupper.

- **Gemenskapscirkel:** Deltagarna är direkt eller indirekt berörda av kvinnlig könsstympning. Cirkeln syftar till att skapa beteendeförändringar inom gruppen och hitta lösningar för att få slut på utövandet. När man genomför en gemenskapscirkel bör man vara medveten om att det kan vara svårt för direkt drabbade personer att dela med sig av sina personliga erfarenheter till indirekt drabbade personer. Därför kan det vara svårare att skapa en tryggt rum. Gemenskapscirkel utgörs vanligtvis av blandade grupper.

Din roll som cirkelledare

En skicklig cirkelledare är avgörande för processen. Här är några egenskaper som en cirkelledare bör ha:

- Vara medlem av lokalsamhället
- Ha cirkeldeltagarnas förtroende.
- Villig att lära sig.
- Vara medveten om makt- och genus, särskilt när det gäller intersektionalitet.
- Vara beredd att lägga tid och energi.
- God förmåga att kommunicera och lyssna aktivt.
- Grundläggande färdigheter i att leda grupper.
- Förmåga att lösa problem.

För Reflection-Action-cirkeln som handlar om kvinnlig könsstympning har ActionAid Sverige dessutom identifierat följande nyckelegenskaper:

- Ha kunskap om de drabbade diasporagrupperna.
- Ha grundläggande kunskaper om kvinnlig könsstympning.
- Ha kulturell kompetens att bemöta människor med olika bakgrund.
- Ha ett engagemang för att främja flickors och kvinnors rättigheter.

Cirkelledarens roll är att:

- Organisera de logistiska aspekterna av Reflection-Action-cirkeln.
- Vägleda deltagarna genom passen.
- Förklara verktygen på ett sätt som uppmuntrar till deltagande.
- Vägleda och guida diskussionen.

Cirkelledaren bör spela en så liten roll som möjligt. Rollen innebär inte att undervisa utan att underlätta diskussionen. Personen ska inte dominera cirkeln.

Checklista

- **Deltagarna**
Deltagarna i Reflection-Action-cirkeln om kvinnlig könsstympning ska vara direkt eller indirekt (anhöriga) berörda av sedvänjan. Gruppen bör bestå av cirka tio deltagare. Tänk på att det är mycket troligt att det är fler som anmäler sig till cirkeln, än som verkligen kommer att delta. Det är vanligt att deltagare hoppar av under de första två eller tre veckorna, eller till och med innan cirkeln börjar.
- **Plats och tid**
Platsen där Reflection Action-cirkeln ska hållas bör vara tillgänglig för alla. Se till att deltagarna kan sitta i en cirkel. Det kan också behövas bord. Varje pass varar minst 1 timme och 30 minuter.
- **Material**
I den här handboken finns en beskrivning av passen tillsammans med en förteckning över det material som behövs till varje pass. Se till att allt material finns innan passen börjar. Utskrifter som behövs till passen, hittar du i verktygslådan längst bak i handboken.
- **Insamling av uppgifter**
Kvantitativ och kvalitativ datainsamling ingår i projektet. Se till att behålla alla verktyg som produceras under cirkeln och dela dem med ActionAid Sverige (alla datainsamlingar ska följa [GDPR-riktlinjerna](#)). Datainsamling är en del av det genomförandeavtal som samarbetsorganisationerna tecknat med ActionAid Sverige. Denna datainsamling syftar till att bidra till forskning om kvinnlig könsstympning i Sverige.
- **Diplom**
I slutet av cirkeln får deltagarna ett intyg för sitt deltagande. Diplomet överlämnas av ActionAid Sverige och samarbetsorganisationen.
- **Deltagande och fortlöpande utvärdering**
Efter varje pass bör du som cirkelledare genomföra en egen reflektion av det avslutade passet. Fundera på vad som fungerade och vad som inte fungerade. Det kommer att hjälpa dig att förbättra dig inför nästa pass. I slutet av cirkelns sista pass delar du ut en enkät till deltagarna för att få deras feedback på deras övergripande upplevelsen av cirkeln.
- **Skyddsåtgärder**
För att genomföra en Reflection-Action-cirkel kräver ActionAid Sverige att den organisation som genomför aktiviteten har rutiner och skyddsåtgärder på plats för att garantera deltagarnas trygghet och säkerhet. Det kan vara policyer mot sexuella trakasserier, utnyttjande och övergrepp eller en kontaktperson som deltagarna kan vända sig till eller hjälp med att slussa vidare till psykologiskt och medicinskt stöd om en deltagare vill ha det.

Checklista

Förbered cirkelpassen

Välj i förväg vilket pass du vill använda, förbered materialet och träna på verktygen. Informera deltagarna några dagar i förväg om var och när passen kommer att äga rum. Förbered en lugn aktivitet (till exempel teckning), för de barn som deltagarna eventuellt har med sig till passet. Om passet berör ämnet sexualitet (som i pass 8) bör barn inte vara närvarande.

Välkomna deltagarna

Att välkomna deltagarna är det första steget mot att skapa en trygg och säker plats. Ta dig tid att hälsa på deltagarna och fråga hur de mår. Skriv ner deltagarnas namn. Det är viktigt att cirkelledaren kommer ihåg varje deltagares namn och dess uttal. Tänk på att vissa personer kanske dyker upp senare.

Starta cirkelpassen (10 minuter)

Låt deltagarna sitta i en cirkel. Börja passen med en övning där deltagarna svarar på frågorna:

- Vad heter du?
- Hur mår du?
- Vad får titeln på passen dig att tänka på?

Syftet med denna snabba övning är att varje deltagare ska få möjlighet att prata minst en gång under varje pass. Det ger också möjlighet för dem att bygga upp ett förtroende för sin egen röst och värdesätta sina individuella erfarenheter och perspektiv.

Genomföra cirkelpassen (minst 1 timme och 20 minuter)

Börja med att sammanfatta det senaste passet. Förklara sedan målet med dagens pass och presentera verktyget. Svara på deltagarnas eventuella frågor. Gå igenom övningen. Förklara verktyget som ska användas med hjälp av exempel som alla förstår. Alla deltagare bör uppmuntras till att aktivt hjälpa till med att skapa verktyget. Glöm inte att efter varje övning ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Diskussion

Att diskutera är en viktig del av passen. Varje verktyg innebär en möjlighet till diskussion. Verktyget ger processen en struktur och uppmuntrar till diskussion. Öppna frågor kan stimulera kritiskt tänkande och dialog. Det är viktigt att lyssna noga och att gräva djupare, bortom de uppenbara svaren och att upprepade gånger ställa frågor som leder till grundorsakerna till problemen. Varje övning innehåller en uppsättning frågor som kan vägleda dig när du ska föra diskussionen om verktyget.

Avslutning av cirkelpassen (10 minuter)

Tacka deltagarna för deras deltagande. Behåll verktyget som producerats till nästa pass.

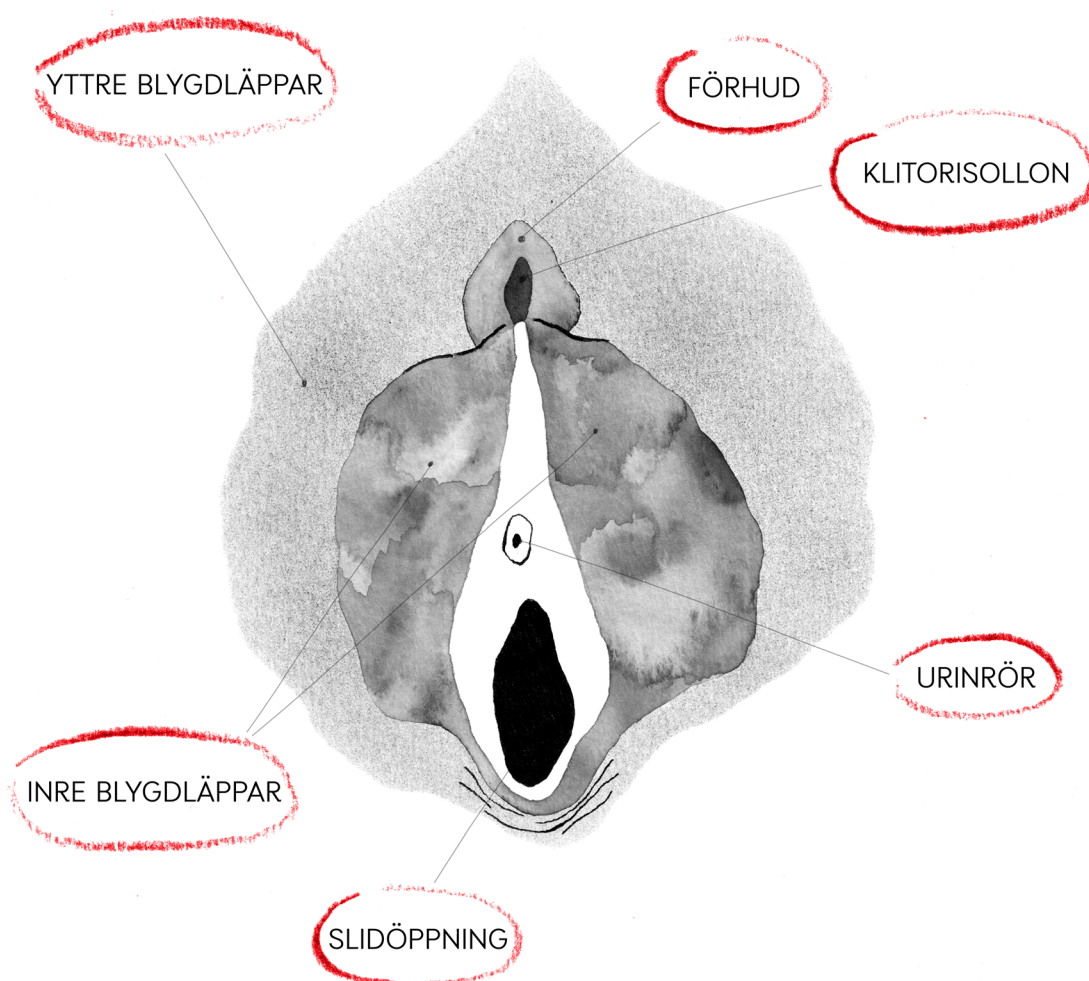
Några tips innan du börjar

- Var öppen, ödmjuk, lugn, tålmodig, nyfiken och respektfull.
- Tveka inte att illustrera dina ord med konkreta exempel.
- Kom ihåg att alltid ha ögonkontakt med deltagarna, styra diskussionerna och se till att deltagarna är engagerade.
- Försök att lära känna dina deltagare. Det hjälper dig att anpassa verktygen till deltagarna.
- Lär dig av varje pass och se det som en lärandeprocess för dig som cirkelledare.
- Om deltagarna sitter ner, se till att du också sitter ner. Om de står, gör detsamma. Detta bidrar till att skapa dynamik i dialogen, i stället för att uppfattas som en relation mellan lärare och elever.

Vad bör jag veta om kvinnlig könsstympning innan jag börjar?

Kvinnliga könsorganen

Vulvan är de yttre delarna av kvinnans könsorgan. Den består av venusberget, de yttre blygdläpparna, de inre blygdläpparna, klitorisollon, urinrörsöppningen och slidöppningen. Vulvan kan skilja sig åt från person till person, till exempel storleken på blygdläpparna och klitoris, färg, behåring med mera.

MATERIAL:

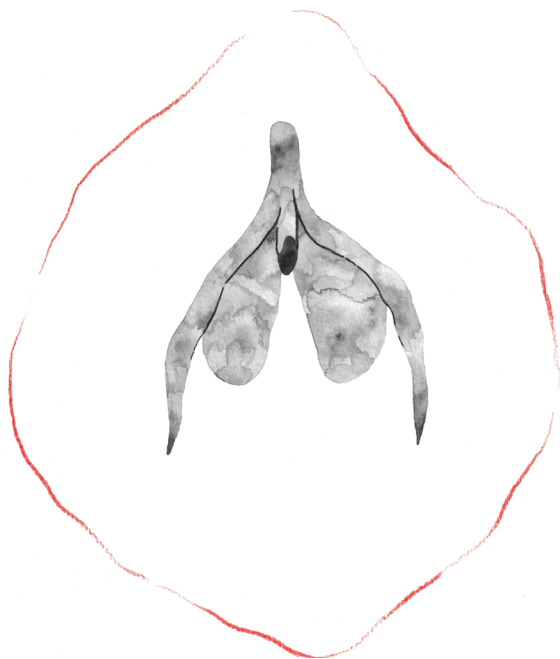
- [RFSU: s webbsida om "Fittans yttre delar"](#)
- [The Vulva Gallery från illustratören Hilde Atalanta \(på engelska\)](#)

Klitoris

Klitoris är en del av kvinnans könsorgan. Alla däggdjur har en klitoris. Dess kända funktion är att ge njutning. Klitoris skapar känslor av sexuella förnimmelser vid stimulering. Den är en del av kvinnokroppen som har 8000 tättsittande nerver. Under sexuell upphetsning fylls klitoris och hela kvinnans könsorgan med blod.

Klitoris är en erektill kroppsdel som ligger i korsningen mellan blygdläpparna och under förhuden. Den består av ett skaft, två skänklar och två svällkroppar som sitter invändigt på vardera sidan av urinrörs- och vaginalöppningen och ollonet. Hela klitoris är cirka 9-11 centimeter lång, men endast ollonet är synligt. Ollonet mäter 1-2 cm och varierar från person till person och kan vara större eller mindre. Nittio procent av klitoris syns inte utanpå.

År 2005 var den australiensiska urologen Helen O'Connell den första som publicerade en artikel om klitorisens fullständiga anatomi. Innan dess hade forskningen begränsad förståelse för klitoris. Den stora klyftan mellan kunskapen om penis och klitoris kan förklaras av flera faktorer, till exempel att klitoris till största delen är ett inre organ och därför tidigare varit svårare att studera. Samtidigt var de flesta publicerade forskare män och det har funnits en negativ kulturell uppfattning om kvinnokroppen generellt och om klitoris i synnerhet. I det patriarkala samhället har män i många kulturer försökt kontrollera kvinnors kroppar och sexualitet, bland annat genom att skambelägga kvinnors kroppar och sexuella njutning. I västerländska samhällen har klitoris och kvinnlig onani förbisetts av forskare och setts som skamligt

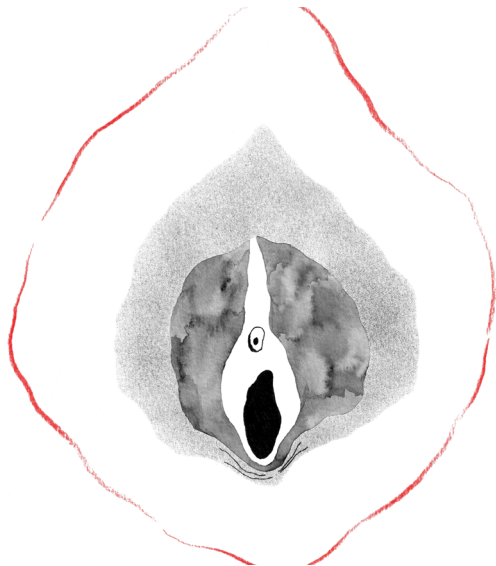

MATERIAL:

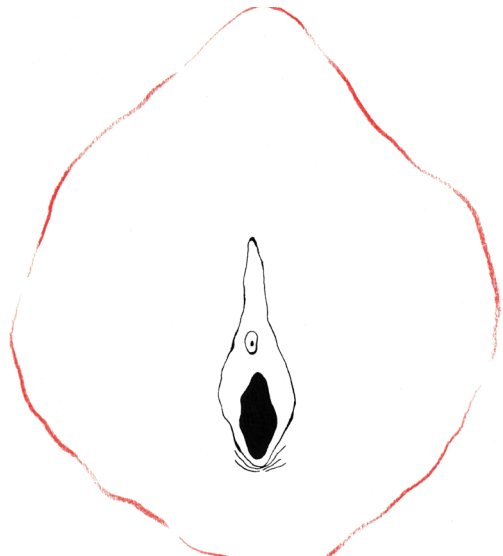
- [Video om klitorisens historia, Scientific American \(på engelska\)](#)
- [Poddavsnitt om klitoris, RFSU](#)
- [3D-modell av en klitoris från The Anatomy of Pleasure \(på engelska\)](#)
- Serieboken Kunskapens frukt av Liv Strömquist

Kvinnlig könsstympning

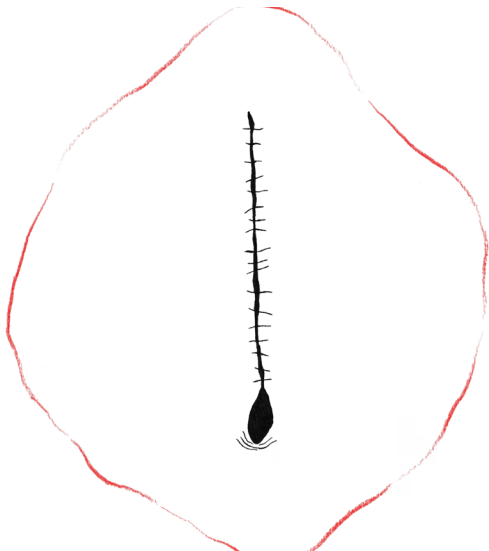
WHO definierar kvinnlig könsstympning (KKS) som "alla förfaranden som innebär att de yttre kvinnliga könsdelarna helt eller delvis avlägsnas eller att det kvinnliga könsorganet skadas på annat sätt av icke-medicinska skäl". Könsstympning kategoriseras i fyra typer. Dessa kategorier är inte uttömmande och illustrerar inte verkligheten för alla överlevande. Alla typer av kvinnlig könsstympning är en kränkning av flickors och kvinnors rättigheter.

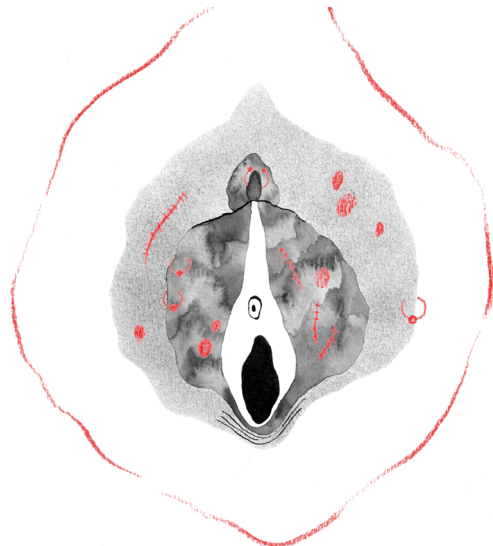
Delvis eller helt avlägsnande av klitorisollon och klitorishuvudet.

Delvis eller helt avlägsnande av klitorisollon och de inre blygdläppar, och ibland även de yttre blygdläpparna.

Förträngning av vaginalöppningen genom att skapa en täckande förslutning. Förseglingen bildas genom att skära i de yttre och inre blygdläpparna och sy ihop, med eller utan avlägsnande av klitorishuvudet och ollonet.

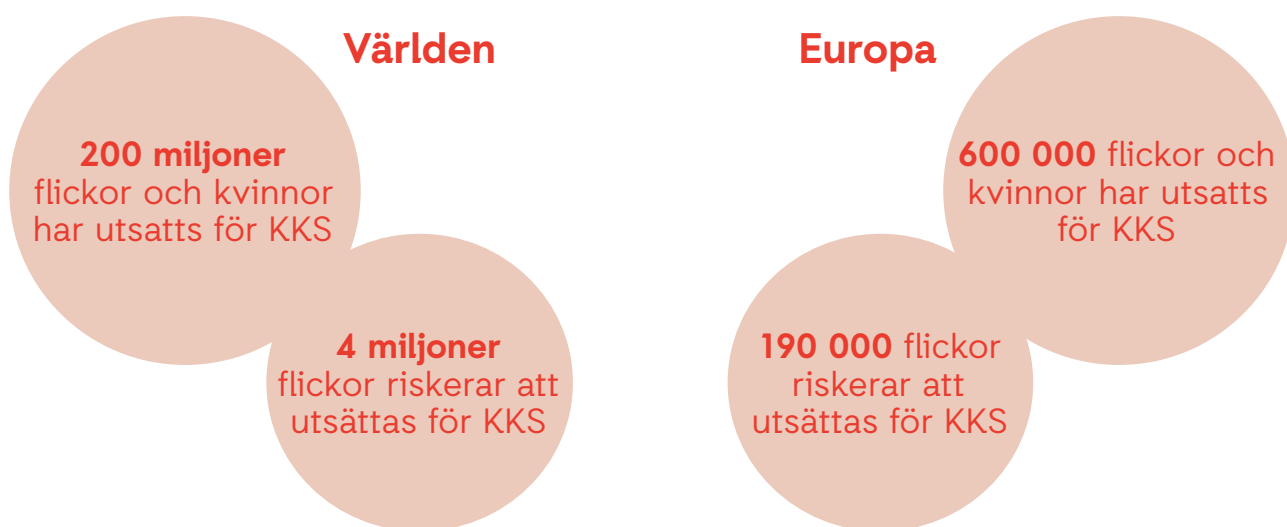
Alla andra skadliga ingrepp på de kvinnliga könsorganen i icke-medicinska syften, exempelvis stickning, piercing, skärning, skrapning och bränning av könsorganen.

Personer som utsatts för kvinnlig könsstympning

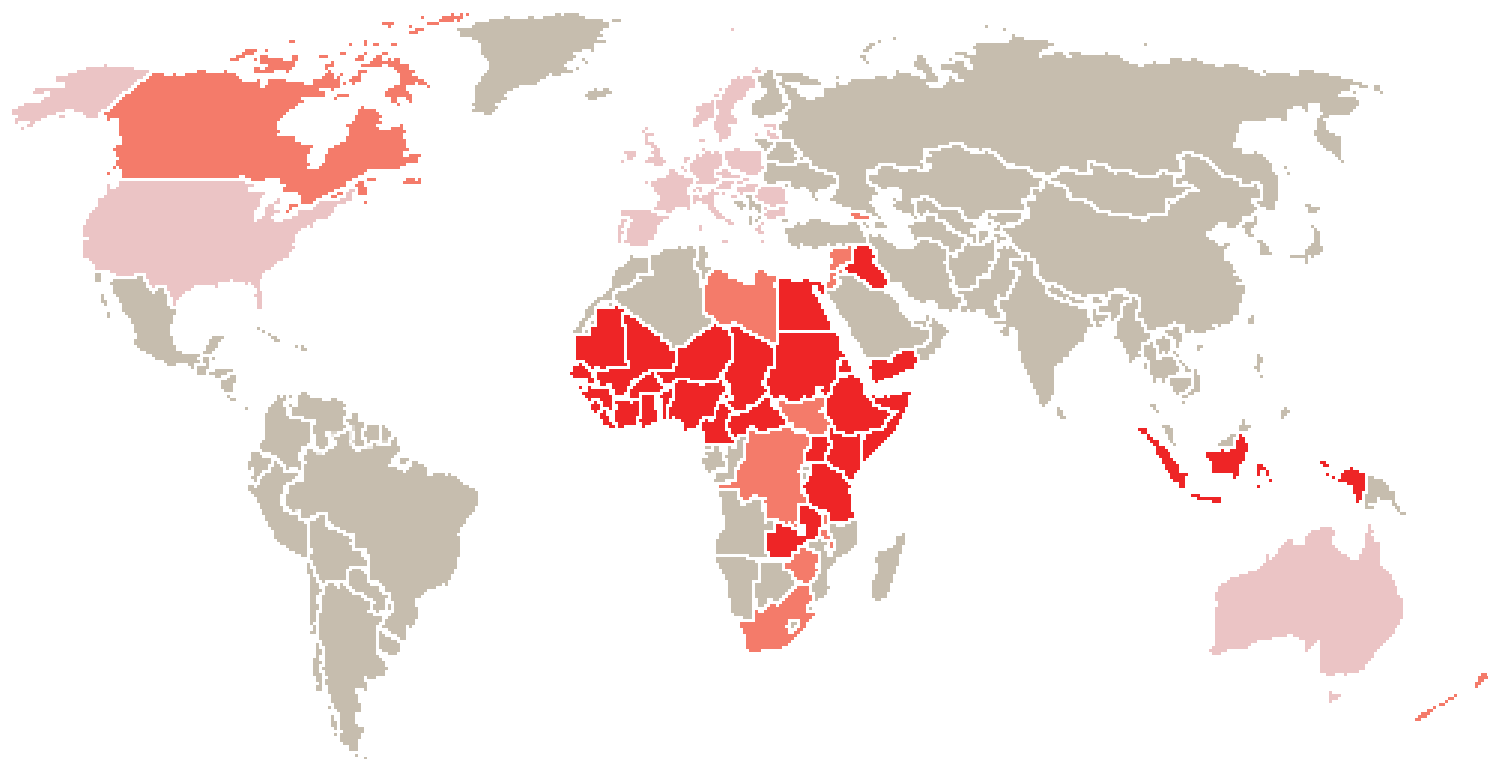
Personer som utsatts för kvinnlig könsstympning är främst ciskvinnor och flickor, eftersom det handlar om en stympning av kvinnokroppen. Utövandet kan dock även drabba icke-binära och transpersoner. Vi kommer att använda termerna "kvinna" och "flicka" eftersom det är de termer som används av det internationella samfundet i ämnet, samtidigt som vi inser begränsningarna med dessa termer.

Kvinnlig könsstympning utförs huvudsakligen på flickor under 15 år. Numera ser vi en tendens till att stympningen sker tidigare i barnets liv, framförallt innan de är fem år. Fler än 200 miljoner flickor och kvinnor uppskattas ha utsatts för könsstympning. Kvinnlig könsstympning är för närvarande dokumenterat i 92 länder runt om i världen: 32 genom nationellt representativa uppgifter, 31 genom indirekta uppskattningar (länder där könsstympning huvudsakligen praktiseras av diasporagrupper) och 29 genom småskaliga studier och medierapporter.

I Europa uppskattas cirka 600 000 flickor och kvinnor ha överlevt kvinnlig könsstympning och 190 000 flickor beräknas vara i farozonen. [Här](#) hittar du en karta över var i Europa överlevare av kvinnlig könsstympning bor. Personer som drabbats av kvinnlig könsstympning och som bor i Europa har ofta en bakgrund av migration från praktiserande länder och kan därför utsättas för andra former av våld, som rasism, xenofobi, sexism, islamofobi, transfobi och våld kopplat till hbtqia+-identiteter och eventuella funktionsnedsättningar. Det är viktigt att använda ett intersektionellt perspektiv för att förstå frågan om kvinnlig könsstympning, särskilt i Europa. De flesta kvinnliga könsstympningar sker utanför Europa, exempelvis när en familj återvänder till sitt ursprungsland för en semester. Det finns dock rapporter om att kvinnlig könsstympning sker även i Europa, men i mindre utsträckning. Enligt den senaste rapporten från EIGE är risken för kvinnlig könsstympning mindre när en kvinna eller flicka befinner sig i Europa, men större när en ogift flicka återvänder till sitt ursprungsland.

Förekomsten av kvinnlig könsstympning i världen

Källa: [End FGM European Network & End FGM/C U.S Network & Equality Now, Female Genital Mutilation/Cutting: A Call for a Global Response, 2020.](#)

Länder med tillgängliga uppgifter om KKS från nationellt representativa undersökningar.

Länder med tillgängliga uppgifter om KKS från indirekta uppskattningar. Detta inkluderar länder där man vet att KKS i stor utsträckning praktiseras av diasporagrupper.

Länder där medierapporter och anekdotiska bevis talar om till förekomsten av KKS.

Länder med småskaliga studier om KKS som dokumenterar förekomsten av KKS genom direkta intervjuer med överlevande, kvinnliga könsstympare eller medlemmar av det samhälle där KKS äger rum.

En extrem form av våld mot kvinnor

Kvinnlig könsstympning är ett av många exempel på patriarkala samhällens våld mot kvinnor och deras kroppar.

Kvinnlig könsstympning är en extrem form av våld mot kvinnor. FN definierar våld mot kvinnor som "varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller sannolikt kommer att resultera i, fysisk, sexuell eller psykologisk skada eller lidande för kvinnor, inklusive hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i det offentliga eller privata livet" (FN, *generalförsamlingens resolution 48/104, Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor, 1993*).

Internationellt har sedvänjan erkänts som en kränkning av mänskliga rättigheter sedan 1993, men var redan tidigare förbjudet i flera länder. Eftersom ingreppet nästan alltid sker innan 15 års ålder är det också en kränkning av barns rättigheter och en form av barnmisshandel. EIGE konstaterar att kvinnlig könsstympning "kränker en persons rätt till hälsa, säkerhet och fysisk integritet, rätten att slippa tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling samt rätten till liv när ingreppet leder till döden". Att riskera att utsättas för kvinnlig könsstympning hänger ofta ihop med risken att utsättas för tidigt äktenskap liksom barn- och tvångsäktenskap och hedersrelaterat våld.

Mäns strävan efter att kontrollera flickors och kvinnors kroppar och sexualitet ses som centralt i utövandet bakom kvinnlig könsstympning. Syftet är att minska flickors och kvinnors sexuella intresse för att garantera deras oskuld och trohet mot sina makar. Idén om "renhet" är kopplad till kvinnlig könsstympning. Där kvinnlig könsstympning utförs ses kvinnors sexualitet som ett hot som behöver kontrolleras. Efter en könsstympning anses kvinnorna vara "renare", både fysiskt och moraliskt. I samhällen där kvinnlig könsstympning är norm kan en flicka som inte blir könsstympad utestängas från skolan och andra sociala sammanhang, samtidigt som hennes familj ses som motståndare till en gammal tradition, vilket anses äventyra flickans möjligheter till äktenskap.

Historiskt om kvinnlig könsstympning

Det historiska ursprunget till kvinnlig könsstympning är fortfarande oklart. Ett av de första spåren av kvinnlig könsstympning går tillbaka till det gamla Egypten. Man tror att kvinnlig könsstympning först praktiserades i Nilenregionen, men att bruket av ingreppet sedan spreds till Väst- och Östafrika. Sedvänjan integrerades sedan i lokala etniska gruppers traditioner.

Det finns många myter kring kvinnlig könsstympning. Gud ska ha skapat människan som både man och kvinna samtidigt och kvinnlig könsstympning och omskärelse skulle behövas för att barn ska återfå sin "sanna" natur, klitoris skulle fortsätta att växa och bli en liten penis. Klitoris skulle vara symbolen för en oordnad och överdriven sexualitet och ansågs vara farlig för den manliga partnern under samlag, men också för barnet under förlossningen. Klitoris skulle vara smutsig och därför skäras bort. Gemensamt för alla dessa myter är samma rädsla eller skam förknippade med det kvinnliga könsorganet.

Kvinnlig könsstympning anses av många vara en mycket gammal tradition, vilket i sig används som ett argument för att fortsätta med sedvänjan. Även om förekomsten av ingreppet minskar betydligt, kan upprätthållandet av "traditionen" ses som ett sätt att försvara och bevara identitet och grupptillhörighet, särskilt i samband med migration.

Kvinnlig könsstympning är inte en religiös sedvänja. Även om kvinnlig könsstympning nämns i vissa religiösa texter är ingreppet inte ett heligt utövande i någon av de största religionerna. I själva verket strider könsstympningen mot flera övertygelser om att skydda, respektera och inte förändra den kropp som Gud skapat. Däremot händer det att religion felaktigt används för att rättfärdiga utövandet. Könsstympning ses ofta som en muslimsk sedvänja, även om det praktiseras av även andra religioner. Denna falska bild vidmakthålls av det faktum att vissa muslimska grupper utövar ingreppet av religiösa skäl.

Kvinnlig könsstympning kan ibland ses som en del av en initiationsrit, där familjen ordnar en fest för flickan. Festen kan också användas för att locka barnet. Flera barn kan könsstympas samma dag vid gruppceremonier, eller så kan en enskild flicka utsättas för ingreppet hemma eller på sjukhus. Stymparen kan vara en traditionell stympare eller sjukvårdspersonal. De verktyg som används för könsstympningen är rituella knivar samt primitiva verktyg som knivar, saxar, glas- eller lerbitar, tennbitar eller rakblad.

Kvinnlig könsstympning av idag

Under de senaste 30 åren har förekomsten av kvinnlig könsstympning generellt minskat, men eftersom världens befolkning växer kommer fler flickor att vara i farozonen för kvinnlig könsstympning under de kommande åren. I dag uppskattas det att fyra miljoner flickor årligen riskerar att utsättas för kvinnlig könsstympning. Coronapandemin har också haft en negativ inverkan på arbetet mot könsstympning. UNFPA uppskattar att ytterligare två miljoner barn kan komma att könsstympas under det kommande decenniet på grund av pandemins konsekvenser.

Vi ser också en skenmedicinsk syn på kvinnlig könsstympning. Det innebär att fler och fler vårdgivare, på en offentlig eller privat klinik, i hemmet eller någon annanstans, utför kvinnlig könsstympning. Enligt Unicefs beräkningar har en av fyra flickor eller kvinnor som utsatts för kvinnlig könsstympning blivit utsatta av en vårdgivare. Detta är farlig statistik eftersom den används av försvarare av kvinnlig könsstympning för att legitimera utövandet. I det gemensamma programmet UNFPA-UNCIEF för avskaffande av kvinnlig könsstympning står det att "medikalisering av metoden inte eliminerar hälsoriskerna, eftersom den fortfarande tar bort och skadar frisk och normal vävnad och stör kroppens naturliga funktioner. Vårdgivares medikalisering bidrar endast till att legitimera utövandet".

Slutligen har vi också observerat att i takt med att fler och fler länder inför lagar som fördömer ingreppet, reser allt fler familjer utomlands för att utföra kvinnlig könsstympning på barnet och för att undvika rättsliga konsekvenser. Detta observeras mellan grannländer i Afrika, men också mellan kontinenter där människor från berörda diasporagrupper reser till sina ursprungsländer för att utsätta flickor för kvinnlig könsstympning där.

MATERIAL:

- [Guide om vanliga myter och missuppfattningar om KKS från End FGM European Network och GAMS Belgium \(på engelska\)](#)
- [En video från BBC "Three about things not to say to FGM survivors and campaigners" \(på engelska\)](#)
- [Leyla Hussein's vittnesmål överlevare av KKS vid Oslo Freedom Forum \(på engelska\)](#)

Konsekvenserna av kvinnlig könsstympning

WHO definierar hälsa som "ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet" (*WHO, Constitution of WHO, 1946*). Kvinnlig könsstympning är ett ingrepp på en individs hälsa som påverkar henne hela livet. Konsekvenserna av sådana ingrepp är fysiska, psykologiska och sociala. Dessa konsekvenser är dock varken systematiska eller universella. Konsekvenserna kan drabba olika personer som överlevt en könsstympning på olika sätt. Kvinnlig könsstympning är mycket personlig. Varje överlevande upplever och lär sig att leva med övergreppet på olika sätt.

FYSISKA KONSEKVENSER - PÅ KORT SIKT

- Svår smärta
- Överdriven blödning (blodförlust)
- Svullnad av könsvävnad
- Feber
- Infektioner, t.ex. stelkramp
- Urinproblem
- Problem med sårhäkning
- Chock
- Död

FYSISKA KONSEKVENSER - PÅ LÅNG SIKT

- Kronisk smärta
- Kroniska bäckeninfektioner
- Urinvägsinfektioner
- Smärtsam uriner
- Vaginala infektioner
- Cystor, bölder och sår i könsorganet.
- Överdriven bildning av ärrvävnad
- Infektion i reproduktionssystemet
- Menstruationsbesvär
- Ökad risk för komplikationer vid förlossning
- Behov av senare kirurgi (t.ex. desimfibulering)

PSYKOLOGISKA KONSEKVENSER

- Dissociation ([läs mer här](#))
- Låg självkänsla
- Depression ([läs mer här](#))
- Ångest ([läs mer här](#))
- Posttraumatiskt stressyndrom ([läs mer här](#))

KONSEKVENSER FÖR SEXUALLIVET

- Oro eller rädsla för samlag
- Smärta vid samlag
- Minskad tillfredsställelse

Sexuella svårigheter berör inte alla överlevare och forskningen är begränsad på detta område.

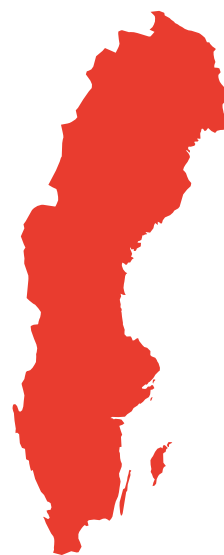
MATERIAL:

- [Not om psykisk hälsa, välbefinnande och KKS, Building Bridges to End FGM \(på engelska\)](#)
- [Video om psykisk hälsa, välbefinnande och KKS, Building Bridges to End FGM](#)
- [Not om medicalisering av KKS, Building Bridges to End FGM](#)

Kvinnlig könsstympning i Sverige

I Sverige praktiseras kvinnlig könsstympning av vissa grupper, speciellt personer från Irak, Somalia, Somaliland, Etiopien, Eritrea, Gambia och Egypten. Det uppskattas att 38 000 personer som bor i Sverige har utsatts för utövandet och att 2 016 - 11 145 är i farozonen. Antalet kan dock vara högre eftersom de bygger på uppgifter från 2012 och migrationen från dessa riskländer har ökat sedan dess. Idag ligger Sverige på sjätte plats bland de länder i Europa där kvinnlig könsstympning är mest förekommande.

År 1982 var Sverige det första landet i Europa som införde ett rättsligt ramverk för att förbjuda kvinnlig könsstympning ([SFS 1982:316](#)). Ingrepp i de kvinnliga yttre könsdelarna i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar (kvinnlig könsstympning) får inte utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte. Den som begår ingreppet men även de personer som planerar, försöker eller ger någon i uppdrag att utföra kvinnlig könsstympning eller en person som underlåter att avslöja eller förhindra kvinnlig könsstympning kan dömas. Det är också straffbart om könsstympningen sker utanför Sverige och den misstänkte eller den som utsatts har en koppling till Sverige. Sedan 2020 har preskriptionstiden tagits bort för kvinnlig könsstympning som utförts på barn under 18 år. Därmed kan en person straffas oavsett hur lång tid det har gått sedan brottet begicks. Trots lagstiftningen finns det hittills endast fem fall där någon dömts för brottet. Kvinnlig könsstympning är ett svårt brott att utreda eller att åtala någon för eftersom det ofta är svårt att bevisa var eller när könsstympningen utförts. Dessutom är överlevare ofta rädda för att berätta om könsstympningen på grund av lojalitetskänslor mot sin familj eller den gemenskap man lever i (även om det är dessa personer som utfört brottet).

Sverige

Genom att ratificera konventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen, har Sverige åtagit sig att:

- förebygga, bekämpa och lagföra kvinnlig könsstympning.
- skydda och ge stöd till överlevare.

År 2018 antog Sverige en nationell handlingsplan mot kvinnlig könsstympning för att uppfylla sina åtaganden.

MATERIAL:

- [Interaktiv karta från End FGM European Network om de olika politiska åtgärderna mot KKS i europeiska länder, inklusive Sverige](#)

Passen

Introduktion

Översikt av avsnittet	En lärande process där svåra frågor ska diskuteras måste börja med att ett tryggt rum skapas för alla deltagare. Ett tryggt rum är en plats där en person eller grupp kan känna sig säkra på att de inte kommer att utsättas för diskriminering, kritik, trakasserier eller någon annan känslomässig eller fysisk skada. På det viset kan deltagarna känna sig tillräckligt trygga för att våga ta risken att ärligt uttrycka sina åsikter, dela med sig av och utforska sina kunskaper, attityder och beteenden. Det är viktigt för att cirkeln ska bli lyckad. För en lyckad cirkel krävs också en cirkelledare med tålamod, öppenhet och gott ledarskap.
Mål	• Alla deltagare förstår syftet med cirkeln. • Cirkelns regler fastställs och godkänns av alla deltagare. • Deltagarna har gjort en första brainstorming om kvinnlig könsstympning
Passen	Pass 1 *: Cirkeln öppnas. Pass 2 *: Vi lär känna varandra. Pass 3 *: Vi inleder diskussionen.

Pass 1 *

Cirkeln öppnas

Cirkeln ska vara en trygg och säker plats där deltagarna kan uttrycka sig fullt ut och lita på varandra, på cirkelledaren och på processen. Det tar tid och tålamod att bygga upp ett förtroende mellan deltagarna när det gäller ett så privat ämne som kvinnlig könsstympning. Det första steget i processen är att gruppen gemensamt kommer överens om regler som alla ska följa, för att cirkeln ska kännas trygg och säker för alla deltagare. Verktöget Gruppåtagande är utformat för att gruppen ska kunna komma överens om dessa gemensamma regler. Börja med en presentation av cirkeln innan du går över till verktöget Gruppåtagande som deltagarna får fatta ett gemensamt beslut om.

Mål

- Deltagarna introduceras till temat, materialet och varandra.
- Deltagarna kan identifiera vad ett tryggt rum innebär och förstå hur viktigt det är.
- Deltagarna uppmuntras att ta ansvar för sin lärandemiljö genom att bidra till gruppens gemensamma åtagande för att bygga förtroende och skapa en trygg rum.

Kick-off 🕒 30 minuter

- 1 Presentera korfattat dig själv och din roll som cirkelledare.
- 2 Presentera cirkelns sammanhang (projekt, organisationer).
- 3 Presentera målet med cirkeln.
- 4 Introducera Reflection-Action-metoden.
- 5 Berätta om cirkelns skyddsåtgärder.

Gruppåtaganden 🕒 1 timme 📝 Blädderblock / Pennor

- 1 Fråga deltagarna om de har hört talas om uttrycket "tryggt rum" och vet vad det innebär.
- 2 Be deltagarna att bidra med en idé eller ett åtagande som de tror kan få dem att känna sig trygga med varandra. Om gruppen har problem med att komma på något kan du ge exempel på situationer som är obehagliga, för att hjälpa dem att tänka på vad motsatsen skulle kunna vara. Se till att ge exempel som är mildt obehagliga, som att någon pratar för mycket, för mycket buller utanför rummet eller liknande.
- 3 Skriv ner deltagarnas idéer på ett blädderblock, och om det behövs, sammanfatta likartade idéer. Diskutera också eventuella förslag på åtaganden som är oklara eller kontroversiella.

Råd till cirkelledaren

- De första passen i en cirkel är mycket viktiga för att bygga upp ett förtroende för både cirkelledaren och för deltagarna sinsemellan. Om du är väl förberedd och skapar en vänlig och fokuserad stämning, får du en bra utgångspunkt för resten av cirkeln.
- Vissa deltagare kommer naturligtvis att vara mer självsäkra än andra. Därför är det viktigt att du som cirkelledare ser till att alla får komma till tals när ni diskuterar gruppens gemensamma åtagande. Be därför alla att bidra med åtminstone en idé.
- Cirkelledaren bör föra anteckningar om dynamiken i gruppen och arbeta för att öka gruppens självförtroende och balansera stämningen.

Pass 2 *

Lära känna varandra

Att tala om kvinnlig könsstympning kan vara lika känsligt som att tala om ämnen som rör sexualitet eller våldsupplevelser. Deltagarna måste få känna sig trygga när de delar sina tankar med resten av gruppen. Syftet med det här passet är att på ett djupare sätt presentera deltagarna för varandra och att försöka bryta isen. Börja med att påminna om de gemensamma åtaganden de beslutade om under den föregående träffen, men utan att gå igenom alla regler igen. Gå sedan över till verktygen Namnleken och Bubbelresan som är till för att hjälpa deltagarna att lära känna varandra.

Mål

- Deltagarna "bryter isen" genom att presentera sig för varandra och för cirkelledaren.

Namnleken 🕒 40 minuter

Det här verktyget är en introduktionsövning. Målet är att deltagarna ska lära känna varandra genom att dela med sig av något mer än sina namn. Varje deltagare ska svara på frågorna nedan. Det är viktigt att tala om att deltagarna kan dela med sig av så mycket, eller lite de vill och att det inte är obligatoriskt att svara på alla frågor. Ge varje deltagare 4 minuter till att presentera sig själv.

- 1 Vad heter du?
- 2 Vad betyder ditt namn?
- 3 Vem gav dig ditt namn och varför?
- 4 Har du något smeknamn, vilket i så fall? Vad vill du bli kallad?

Bubbelresan 🕒 40 minuter 1 Utskrift / Pennor

Bubbelresan är en introduktionsövning. Målet är att deltagarna ska lära känna varandra genom att dela med sig av sin livshistoria. Varje deltagare väljer ut fem viktiga ögonblick i sitt liv och skriver ner dem i de fem bubblorna.

- 1 Skapa grupper med högst fyra personer i varje grupp.
- 2 Ge varje deltagare en kopia av utskrift 1: Bubbelresan.
- 3 Varje deltagare fyller i Bubbelresan.
- 4 Varje deltagare delar med sig av sin berättelse till de övriga i gruppen, med hjälp av sin bubbelresa.

Frågor för att vägleda övningen:

- Var det något nytt om dig själv (eller andra i cirkeln) som du inte kände till eller insåg innan du gjorde den här övningen?
- Varför är det viktigt att vi tar oss tid att reflektera över våra livserfarenheter?

Råd till cirkelledaren:

- Du bör delta i dessa övningar. Låt en deltagare att börja, men om ingen vill börja kan du dela med dig av ett eget exempel. Det är okej att uppmuntra en deltagare att börja, om du har noterat vilka personer som har mer självförtroende och vilka som behöver en knuff.
- Under det här passet är det viktigt att låta deltagarna dela med sig av så mycket eller lite de vill. Ingen ska känna sig tvingad att berätta mer än vad som känns bekvämt.
- Glöm inte att ta dig tid att tacka deltagarna efter passet, för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 3 *

Vi inleder diskussionen

Kvinnlig könsstympling är ett komplicerat ämne att diskutera. För vissa deltagare kan det vara första gången de talar om ämnet. Därför kan ni utforska frågan "Var ska vi börja?". Det här passet ger vägledning i den frågan. Som i alla långa processer bör du börja med brainstorming. Genom att använda verktyget Tankekarta kan varje deltagare bidra med all sin kunskap om kvinnlig könsstympling och ni kan börja arbeta utifrån det.

Mål

- Deltagarna kan identifiera och definiera kvinnlig könsstympling och några av dess kännetecken.
- Deltagarna reflekterar över sin egen kunskap eller erfarenhet av kvinnlig könsstympling.

Tankekartan 🕒 1 timme 20 minuter 📋 Blädderblock ✍️ Pennor

- 1 Skapa grupper om högst fyra personer.
- 2 Ge varje grupp ett blädderblocksark och post-it-lappar. Deltagarna skriver "kvinnlig könsstympling" i mitten av pappret.
- 3 Varje grupp väljer en sekreterare och en tidtagare.
- 4 Be deltagarna att skriva ner vad kvinnlig könsstympling innebär och ge dem några områden att utgå ifrån, som för dem själva, för samhället och så vidare. Deltagarna skriver ner sina tankar på post-it-lappar och placerar dem på pappret. **(40 minuter)**

- 5 När tankekartorna är färdiga samlar du deltagarna i en cirkel.
- 6 Varje grupps sekreterare presenterar gruppens tankekarta för resten av cirkeln. **(10 minuter)**
- 7 Starta en gemensam diskussion kring tankekartan genom att be sekreterarna att förklara vissa post-it-lappar mer i detalj. Det ger deltagarna möjlighet att analysera och bearbeta all den information som de just varit med och brainstormat kring. **(30 minuter)**

Råd till cirkelledaren

- Den här övningen har inga vägledande frågor. Den är till för att cirkelledaren ska få kunskap om deltagarna kunskapsnivå, var de står och tycker om frågor som rör kvinnlig könsstämpning. Som cirkelledare bör du fråga om varför istället för att ställa specifika frågor. På det viset får deltagarna möjlighet att komma djupare utan att riktningen i deras brainstorming påverkas.
- Varje deltagare bör få en penna och möjlighet att skriva själv.
- Teckningar eller andra uttrycksformer är också välkomna.
- Det är viktigt att deltagarna inte censurerar sig själva. Tankekartan är en brainstorming-aktivitet. Allt deltagarna säger ska tas med på tankekartan, även om inte alla i gruppen håller med. Det skapar förutsättningar för framtida diskussioner.
- Alla språk bör accepteras på tankekartan. Alla ord behöver inte skrivas på samma språk. Om ett annat språk används under övningen, se till att det finns en översättning för resten av gruppen.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Reflektion

Översikt av avsnittet	Från kvinnlig könsstämpning som en övergripande kulturell sedvänja till en individuell berättelse. Den här delen av metoden följer deltagarna i deras reflektion. Med hjälp av en bild av en väg som utgår från ett "problemträd", får deltagarna reflektera över de viktigaste skälen till och konsekvenserna av kvinnlig könsstämpning. De går från makro till mikro och i slutet av denna del kommer deltagarna kunna se tillbaka på sina egna liv och lägga till de reflektioner de precis har gjort.
Mål	• Deltagarna har identifierat de viktigaste skälen till och konsekvenserna av kvinnlig könsstämpning. • Deltagarna har reflekterat över de viktigaste skälen och konsekvenserna, på både grupp- och individnivå.
Passen	Pass 4 *: En första översikt av kvinnlig könsstämpning. Pass 5: Min identitet. Pass 6: Min kultur. Pass 7: Mina rättigheter. Pass 8 *: Min kropp. Pass 9: Makt över min kropp. Pass 10: Makt att fatta beslut. Pass 11: Tystnaden. Pass 12 *: Mitt liv.

Pass 4 *

En första översikt av kvinnlig könsstympning

Kvinnlig könsstympning är en form av könsrelaterat våld som syftar till att kontrollera kvinnors sexualitet. Kvinnlig könsstympning är en mycket komplex företeelse. I det här passet används verktyget Problemträd. Syftet med passet är att deltagarna ska reflektera över följande frågor: Varifrån kommer kvinnlig könsstympning? Varför praktiseras det och vilka är konsekvenserna? Deltagarna kommer tillsammans att skapa ett problemträd, vilket hjälper dem i reflektionen över kvinnlig könsstympning.

Mål

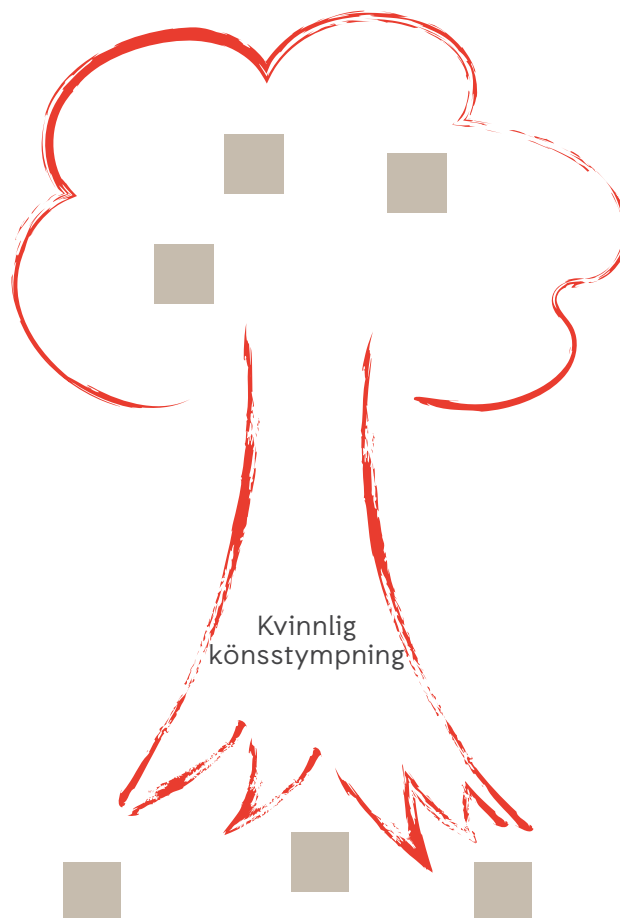
- Deltagarna kan både förstå och analysera de historiska och kulturella orsakerna till kvinnlig könsstympning.
- Deltagarna kan identifiera de viktigaste orsakerna till och konsekvenserna av kvinnlig könsstympning och diskutera varför utövandet fortsätter.

Problemträdet 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor ☐ Post-it-lappar

Problemträdet är en gemensam brainstorming-övning som syftar till att utforska orsakerna och effekterna av ett fenomen. I det här fallet är det kvinnlig könsstympning som ska undersökas. Trädets olika delar bildar en enkel metafor:

- Stammen symboliserar det fenomen som ska studeras, i det här fallet kvinnlig könsstympning.
- Rötterna representerar orsakerna till kvinnlig könsstympning.
- Grenarna representerar konsekvenserna av kvinnlig könsstympning.

- 1 Rita ett enkelt träd på ett blädderblock. Skriv "kvinnlig könsstympning" på stammen.
- 2 Välj en färg på post-it-lapparna som står för orsakerna och en som står för konsekvenserna.
- 3 Börja med orsakerna. Varje deltagare kan föreslå orsaker. När gruppen enats om en orsak skriver deltagaren ner den på en post-it i rätt färg och placerar den på sidan av trädet, runt trädets rötter. **(30 minuter)**
- 4 Efter orsakerna går gruppen vidare till konsekvenserna. När deltagarna kommit överens om en konsekvens skriver deltagaren ner den på en post-it i rätt färg och placerar den på sidan av trädet, på trädets grenar. **(30 minuter)**
- 5 När gruppen är nöjd med trädets innehåll är det dags att organisera post-it-lapparna så att det skapas länkar mellan dem: Vad leder orsaken eller konsekvensen till? **(20 minuter)**
- 6 När gruppen är överens om länkarna kan du dra rita streck mellan post-it-lapparna.

Frågor för att vägleda övningen

- Vad orsakar kvinnlig könsstympning?
- Vad är syftet med kvinnlig könsstympning?
- Var kommer utövandet av kvinnlig könsstympning ifrån?
- Vilka problem skapar utövandet?
- Hur påverkar könsstympningen en flicka eller kvinna?
- Kan du identifiera på vilka sätt ingreppet orsakar skada för en person eller ett samhälle?

Anteckningar till cirkelledaren

- Vi rekommenderar att du i förväg fyller i ditt eget problemträd med alla aspekter som du vill ta upp i övningen så att du vet vad du har täckt och vilka aspekter du vill lyfta fram för gruppen.
- Glöm inte att ta dig tid att tacka deltagarna efter passen för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 5

Min identitet

En orsak till att kvinnlig könsstämpning existerar är idén om övergången från flicka till kvinna. Ursprungligen var kvinnlig könsstämpning en del av en ritual och sågs som ett steg mot vuxenlivet. Att vara könsstämpad eller inte, är dessutom i vissa grupper en viktig del av kvinnors identitet, eftersom det bestämmer deras sociala status. Genom att ifrågasätta kopplingen mellan könsstämpning och kvinnlighet, syftar passet till att deltagarna ska reflektera över vilka som är de viktigaste egenskaperna i deras identitet.

Mål

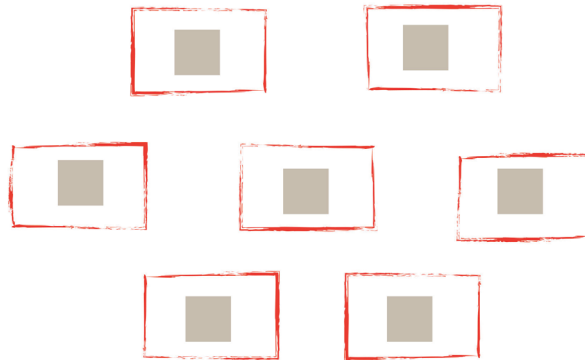
- Deltagarna identifierar sociala och kulturella fenomen som har bidragit till att forma deras identitet och identifierar faktorer som har format deras liv.

Diamantrankning ⌚ 1 timme 20 minuter **2** Utskrift / Pennor ☐ Post-it-lappar

Diamantrankning är en individuell övning som syftar till att prioritera mellan olika aspekter genom att sätta de viktigaste högst upp.

- 1** Ge varje deltagare ett exemplar av utskrift 2: "Diamantrankning".
- 2** Be deltagarna att definiera vad identitet är och lägga till vad som helst som de inte nämner. **(10 minuter)**
- 3** Varje deltagare skriver eller ritat nio aspekter av sin identitet på sin diamantrankning och rangordnar dem med de viktigaste överst. Du kan namnge några och ge några förslag på områden, som värderingar, hobbyer och så vidare. **(10 minuter)**
- 4** Deltagarna berättar om sina diamanter för gruppen. **(3 minuter each)**
- 5** Lista och diskutera de gemensamma aspekter som finns i alla diamanter. **(20 minuter)**

- 6 Rita en diamantrankning på ett blädderblock.
- 7 Skriv ner de gemensamma aspekterna på post-it-lappar.
- 8 Låt gruppen organisera och prioritera post-it-lapparna i gruppdiamanten. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vad säger den här övningen dig om dina egna värderingar, tankar eller känslor för det här ämnet?
- Var det något som förvånade dig när det gäller dina egna eller andra deltagares tankar eller känslor?
- Hur kan synliggörandet av våra egna värderingar, känslor eller tankar hjälpa oss att förstå vad vi prioriterar och inte prioriterar?
- Vad har vi alla gemensamt?

Råd till cirkelledaren

- Delta i övningen.
- Under det här passet är det viktigt att låta deltagarna dela med sig av så mycket de själva vill, men ingen ska känna sig tvingad att berätta mer än vad som känns bekvämt.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 6

Min kultur

Kvinnlig könsstämpning är ofta kulturellt betingat och ses som en tradition. Det här passet syftar till att ifrågasätta kopplingen mellan kvinnlig könsstämpning och kultur. Uppgiften för deltagarna är att reflektera över nyckelkomponenter i sin kultur. Målet är att hylla varje deltagares kultur bortom kvinnlig könsstämpning.

Mål

- Med hjälp av cirkelledaren definierar deltagarna vad kultur är och identifierar en kulturs grundläggande beståndsdelar, inklusive värderingar och normer.
- Deltagarna diskuterar och identifierar mångfalden inom olika kulturer. Dessutom identifieras de positiva och negativa aspekterna av kultur, men också hur kultur förändras över tid.
- Deltagarna identifierar och förstår de positiva aspekterna av sina kulturer och varför det är viktigt att fira en mångfald av kulturer.

Flaggan 🕒 1 timme 30 minuter 3 Utskrift

Syftet med Flaggan är att deltagarna ska lyfta fram fem delar av sin kultur.

- 1 Ge varje deltagare en kopia av utskrift 3: "Flaggan"
- 2 Be deltagarna att definiera en kultur. Komplettera deras definition om de inte identifierar alla aspekter som du tycker är viktiga att lyfta fram. **(10 minuter)**
- 3 Varje deltagare fyller i med ord eller teckningar i alla flaggans fem delar, för att illustrera olika delar i den egna kulturen. **(20 minuter)**
- 4 Deltagarna berättar om sin flagga för resten av gruppen. **(40 minuter)**

- 5 Be deltagarna att reflektera över fem gemensamma punkter och skillnader mellan deras respektive kulturer. Om deltagarna kommer från samma kultur, reflektera över vad som är gemensamt och vad som skiljer sig åt på deras flaggor. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vilka delar av kulturen i ditt "hemland" och "adoptivland" känner du dig mest stolt över?
- Vilka kulturella vanor eller traditioner är mest betydelsefulla för dig och varför?
- Vilka värderingar och sedvänjor tycker du bäst om i ditt "hemland", "adoptivland" eller i andra länder eller samhällen som du har besökt eller varit i kontakt med?
- Har du märkt några skillnader mellan människor från samma land? Hur ser de ut?
- Vilka gemensamma drag finns det på flaggorna från människor från olika länder i den här gruppen? T.ex. tonvikt på familjen, vikten av utbildning osv.)
- Varför är mångfald i en grupp, ett samhälle eller ett land viktigt?

Råd till cirkelledaren

- Delta i övningen
- Ha pennor i olika färger så att deltagarna kan rita och uttrycka sin kreativitet.
- Glöm inte att ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 7

Mina rättigheter

På internationell nivå erkänns kvinnlig könsstympning som en kränkning av flickors och kvinnors mänskliga rättigheter. Detta pass syftar till att deltagarna ska reflektera över sina rättigheter som barn, kvinna och människa.

Mål

- Deltagarna kan definiera och identifiera mänskliga rättigheter, liksom kvinnors och barns rättigheter. Deltagarna förstår förhållandet mellan rättigheter och ansvar.
- Deltagarna kan analysera vem som är ansvarig för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna, kvinnors och barns rättigheter och hur de själva kan försvara sina egna rättigheter.
- Deltagarna kan reflektera över och tillämpa dessa rättigheter på kulturella sedvänjor som kvinnlig könsstympning och förstå varför kvinnlig könsstympning är en kränkning av en persons rättigheter.

Fokusgruppen 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock ✍️ Pennor ☐ Post-it-lappar

En diskussion i en fokusgrupp är ett styrt och strukturerat samtal mellan en grupp människor, i det här fallet cirkeldeltagarna. Syftet med fokusgruppen är att diskutera erfarenheter, åsikter och idéer om en viss fråga, i detta fall mänskliga rättigheter. Som cirkelledare ska du ta anteckningar. Fokusgruppen ska struktureras kring sju frågor:

- Vad är mänskliga rättigheter?
- Ge exempel på mänskliga rättigheter.
- Vad menas med kvinnors rättigheter?
- Ge exempel på kvinnors rättigheter.
- Vad menas med barns rättigheter?
- Ge exempel på barns rättigheter.
- Ge exempel på kränkningar av mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter och barns rättigheter.

- 1** Presentera syftet med fokusgruppen och de sju frågorna. **(10 minuter)**
- 2** Börja med den första frågan. Skriv ner deltagarnas svar på ett blädderblock (ett blädderblocksark per fråga). Organisera dina anteckningar på blädderblocket genom att göra en tankekarta med post-it-lappar.
- 3** När du är nöjd går du vidare till den andra frågan, och så vidare. **(10 minuter per fråga)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vad är en mänsklig rättighet? Vem definierar vad som är en mänsklig rättighet? Varför är det viktigt att vi har och förstår mänskliga rättigheter?
- Praktiseras de mänskliga rättigheterna på samma sätt i hela världen? Varför eller varför inte?
- Vad kan vi göra för att bidra till att försvara våra egna mänskliga rättigheter? Varför är det viktigt att vi hjälper andra som kämpar för sina mänskliga rättigheter?
- Har alla människor samma möjligheter att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda?

Råd till cirkelledaren

- Förbered passet genom att läsa [Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna](#); [Deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor](#), [Istanbulkonventionen](#) och [Barnkonventionen](#).
- Undersök en fråga i taget. Använd ett blädderblocksark per fråga.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid till att tacka deltagarna, för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 8 *

Min kropp

Kvinnlig könsstympning påverkar både kropp och psyke hos den som utsätts. Varje erfarenhet av kvinnlig könsstympning är dock personlig och unik. Det här passet syftar till att deltagarna ska få kunskap om de kvinnliga könsorganen, klitoris och kvinnlig könsstympning. Efter presentationen kan du använda kroppskartan för att deltagarna ska kunna identifiera, ifrågasätta och dela med sig av de fysiska och psykiska konsekvenser de har upplevt.

Mål

- Deltagarna kan identifiera och förstå de kvinnliga könsorganens och klitoris funktion och förstå vad som händer medicinskt med deras kroppar när kvinnlig könsstympning utförs.
- Deltagarna kan förstå, analysera och reflektera över de fysiska och psykologiska konsekvenserna av kvinnlig könsstympning.

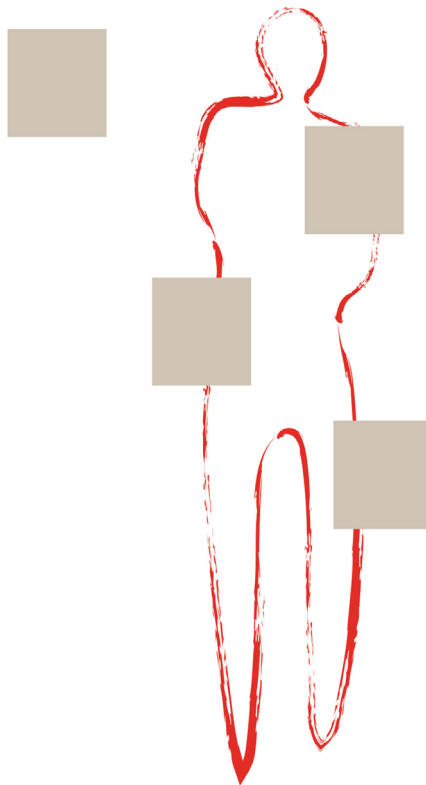
Presentation ⌚ 30 minuter **4** Utskrift **5** Utskrift

Gör en muntlig presentation av de kvinnliga könsorganen, klitoris samt olika former av kvinnlig könsstympning. För att illustrera din presentation använder du utskrifterna 4 och 5 om vulvan och om kvinnlig könsstympning. Presentationen ska hållas kort (**15 minuter**), och deltagarna ska kunna ställa frågor under, eller efter presentationen (**15 minuter**).

Kroppskartan ⌚ 1 timme **6** Utskrift 📄 Blädderblock / Pennor ☐ Post-it-lappar

Kroppskartan används för att utforska frågor kring hälsa och sexualitet, kvinnors rättigheter och våld mot kvinnor.

- 1 Ge deltagarna en kopia av utskrift 6 - Kroppskartan, och en penna.
- 2 Börja övningen med en allmän fråga som "Hur påverkar kvinnlig könsstympning din kropp och din hälsa? ". Deltagarna skriver svar på sin egen kroppskarta. **(10 minuter)**
- 3 Rita upp konturerna av en kvinna på ett blädderblock. Ge varje deltagare varsin post-it-lapp.
- 4 Samla deltagarna kring den gemensamma kroppskartan du ritat på blädderblocket.
- 5 Deltagarna delar med sig av och reflekterar över de konsekvenser som de har skrivit ner på sina kroppskartor. Sedan över går de till den gemensamma kroppskartan, där de med hjälp av ord eller teckningar på post-it-lappar anger konsekvenser de upplevt. **(30 minuter)**
- 6 När alla deltagare har satt en post-it-lapp på kroppskartan, får gruppen tillsammans diskutera de olika post-it-lapparna och deras placering. **(20 minuter)**
- 7 Du kan utöka övningen genom att på ett annat blädderblock rita detaljerade kroppskartor över flickor, gravida kvinnor och äldre kvinnor för att tillsammans med deltagarna utforska effekterna av kvinnlig könsstympning genom hela livet. **(15 minuter per kroppskarta)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vilka konsekvenser har kvinnlig könsstympning på en persons känsloliv eller psykiska hälsa?
- Vilka är effekterna av dessa efterverkningar eller konsekvenser?
- På vilket sätt hanterar människor dessa konsekvenser? Namnge och identifiera positiva och negativa sätt handskas med traumat.
- Hur påverkar den kvinnliga könsstympningen kroppen, på kort och lång sikt?
- Vilken roll spelar sexualiteten i våra liv? Påverkar könsstympning sexualiteten, barnuppfostran, njutning, eller känslan av närhet mellan partners?.

Råd till cirkelledaren

- **Barn bör inte vara närvarande under detta pass.**
- Vi rekommenderar inte att du använder en PowerPoint för att genomföra denna presentation. Det är bättre att bygga upp samtalsämnena utifrån den information om vulva, klitoris och de fyra typerna av könsstympning som finns i början av den här handboken.
- Det är viktigt att alla har möjlighet att ställa frågor.
- Det är viktigt att alla post-it-lappar placeras på blädderblocket: alla erfarenheter är giltiga, även om alla inte känner samma sak.
- Kroppskartan kan också användas för att diskutera abstrakta begrepp som egenskaper, färdigheter eller känslor. Deltagarna måste diskutera hur lappar ska placeras - det är inte säkert att det finns bara en korrekt position. Vissa kanske till exempel anser att en lapp som representerar rädsla bäst placeras på huvudet medan andra kanske väljer att placera den på magen eller hjärtat.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 9

Makt över min kropp

Kvinnors kroppar utsätts för mycket press och kontroll från samhällets sida. Denna aspekt i kvinnors vardag är lätt att glömma bort, men behöver ifrågasättas. Detta pass syftar till att deltagarna ska utforska den maktdynamik som råder kring deras kroppar. I slutet av passet ska deltagarna ha identifierat sin egen makt över den egna kroppen, men också andra människors potentiella makt över deras kroppar och effekten av var och en av dessa maktbefogenheter.

Mål

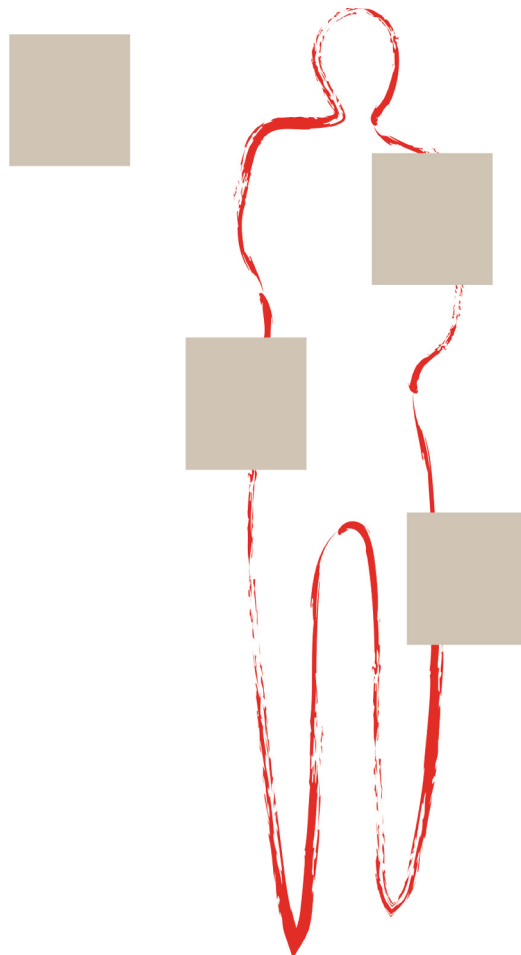
- Deltagarna kan identifiera och analysera hur patriarkatet systematiskt utövar makt över kvinnors kroppar.
- Deltagarna kan reflektera över de olika former av makt som påverkar både deras egna och andras tankar kring deras egna kroppar.

Kroppskartan 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor 📌 Post-it-lappar

På samma sätt som i pass 8, Min kropp, kan Kroppskartan användas för att utforska frågor som rör hälsa, sexualitet, kvinnors rättigheter och våld mot kvinnor. Kartan kan också användas för att få syn på olika uppfattningar och hur de påverkar deltagarna. Här är det uppfattningar kring makt och hur de påverkar deltagarna, som studeras med hjälp av kroppskartan.

- 1 Skapa grupper om högst fyra personer.
- 2 Ge grupperna ett varsitt blädderblocksark, där konturerna av en kvinna har ritats.
- 3 Ge varje deltagare en post-it-lapp.
- 4 Börja övningen med en fråga som: Vem har makt över din kropp? Det kan till exempel vara jag, min familj, staten, sjukvårdspersonal, med flera.

- 5 Deltagarna i varje grupp skriver ner de olika personer och bestämmer tillsammans vilken färg på post-it-lapparna som ska användas för var och en av dem. **(20 minuter)**
- 6 Ställ sedan frågorna: Vilken typ av makt har du över din kropp? Vilken typ av makt har de personer som du identifierat, över din kropp?
- 7 Deltagarna skriver en typ av makt på en post-it-lapp och utifrån de överenskomna färgkoderna. Efter att ha diskuterat i grupperna var post-it-lapparna ska placeras, sätts de upp på kroppskartan. **(30 minuter)**
- 8 När alla deltagare har satt post-it-lappar på sina kroppskartor, får hela gruppen gemensamt diskutera de olika kroppskartorna. **(30 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vem har makt över våra kroppar?
- Vilken typ av makt har du över din kropp? Vad kan du bestämma?
- Har föräldrar makt över sina barns kroppar? Vilken typ av makt? Är den legitim?
- Har en familj makt över barns kroppar? Vilken typ av makt? Är den legitim?
- Har samhället makt över vår kropp? Vilken typ av makt? Är den legitim?
- Har sjukvårdspersonal makt över våra kroppar? Vilken typ av makt? Är den legitim?
- Är skönhetsnormer ett sätt för samhället att kontrollera våra kroppar? Upplever du några skillnader mellan länder eller samhällen när det gäller skönhetsnormer?
- Varför är det viktigt att människor har makt över sin egen kropp? Vad finns det för orsaker till att människor inte har makt över sina egna kroppar? Vilka blir konsekvenserna?
- Vilka sociala fördelar och risker finns det med att människor får mer makt (suveränitet) över sina kroppar?

Råd till cirkelledaren

- Deltagarna kan använda ord eller teckningar på post-it-lappar för att återberätta vad de har upplevt.
- Kroppskartan kan också användas för att diskutera abstrakta begrepp som egenskaper, färdigheter eller känslor. Deltagarna behöver diskutera hur lapparna ska placeras - det är inte säkert att det bara finns en korrekt position. Vissa kanske anser att en lapp som representerar rädsla bäst placeras på huvudet medan andra kanske väljer att placera den vid magen eller hjärtat.
- Glöm inte att efter passet, ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 10

Makt att fatta beslut

Kvinnlig könsstympning sker ofta i hemlighet och ses av vissa som en kvinnofråga. Bakom beslutet att skära i ett barn döljer sig ett socialt tryck. Syftet med detta pass är att deltagarna ska identifiera alla de personer eller intressen som påverkar beslutet om kvinnlig könsstympning. I slutet av passet bör deltagarna ha identifierat vilka som är nyckelpersoner i den beslutsprocess som leder till kvinnlig könsstympning.

Mål

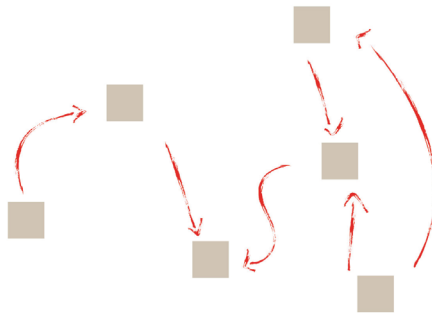
- Deltagarna kan identifiera nyckelpersoner i den beslutsprocess som leder till kvinnlig könsstympning.

Chapatti-diagrammet 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor

Chapatti-diagrammet används för att utforska sambanden mellan olika komponenter i ett visst fenomen. Här ska vi använda Chapatti-diagrammet för att utforska beslutsprocessen bakom kvinnlig könsstympning, till exempel vem som fattar beslutet och vilket ansvar personen eller personerna har.

- 1 Placera en post-it-lapp med texten "kvinnlig könsstympning" i mitten av ett blädderblocksark..
- 2 Välj en färg på en post-it-lapp som representerar olika nivåer av makt eller inflytande. Till exempel skulle blått kunna betyda litet inflytande, gult betyda medelhögt inflytande och rosa representera starkt inflytande.
- 3 Låt deltagarna fundera tillsammans över vilka personer, grupper eller organisationer som har inflytande på beslutsprocessen i samband med kvinnlig könsstympning.

- 4 Bestäm tillsammans om varje person eller intressent har lite, medel eller mycket makt och inflytande på beslutet att utsätta en flicka för könsstympning. Skriv ner personen på rätt post-it-lapp och placera den på blädderblocket. **(5 minuter per intressent)**
- 5 Deltagarna kan flytta runt post-it-lapparna och rita pilar mellan dem för att steg för steg se beslutsprocessen i skrift. **(10 minuter)**
- 6 Gruppen diskuterar det diagram som konstruerats, de inbördes relationerna och konsekvensen av beslutsprocessen. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vem i familjen bestämmer om en flicka ska utsättas för kvinnlig könsstympning?
- Var och när utförs kvinnlig könsstympning?
- Vem utövar påtryckningar för att kvinnlig könsstympning ska utföras?
- Hur ser moderns roll ut? Mormoderns? Fasterns? Syskonens?
- Vem betalar för att kvinnlig könsstympning ska ske?
- Vilken makt har männen? Vilken makt har religiösa ledare? Samhällsansvariga? Politiska ledare?
- Vem utför den kvinnlig könsstympningen? Vilken roll spelar vårdgivarna?

Råd till cirkelledaren

- För att undvika att deltagarna känner sig obekväma kan du ställa frågorna i allmänna ordalag.
- Glöm inte att ta dig tid att tacka deltagarna efter passen för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 11

Tystnaden

Kvinnliga könsorgan är tabu, kvinnors sexualitet är tabu, klitoris är tabu. Kvinnlig könsstympning är omgärdad av tystnad. Med hjälp av verktyget Forumteater syftar detta pass till att deltagarna ska reflektera över hur tystnad kan vara ett extremt kraftfullt medel för att upprätthålla utövandet av kvinnlig könsstympning och varför det är så svårt att ifrågasätta praktiken. I slutet av passet ska deltagarna känna sig stärkta och trygga med att bryta tystnaden kring kvinnlig könsstympning.

Mål

- Deltagarna kan analysera hur tystnad används som ett verktyg för förtryck, för att upprätthålla utövandet och acceptansen för kvinnlig könsstympning.
- Deltagarna kan identifiera tystnadens makt. De har verktyg för att övervinna rädsla eller tabun kring kvinnlig sexualitet och kvinnlig könsstympning och våga bryta tystnaden kring dessa.

Forumteater 🕒 1 timme 20 minuter **7** Utskrift **8** Utskrift

Forumteater är utformat för att hjälpa människor att utforska hur de skulle kunna förändra sin verklighet och träna på möjliga åtgärder. I Forumteater visas en pjäs eller en scen två gånger, vanligen handlar den om något slags förtryck, Under repriserna får en medlem i publiken ropa "stoppl!", för att sedan gå fram och ta en av karaktärernas plats för att visa hur han eller hon skulle kunna förändra situationen. I Forumteater är teatern ett verktyg för frigörelse och egenmakt. Teatern används som ett sätt att bättre förstå oss själva, hur vi passar in i världen runt oss och viktigast av allt- hur vi kan förändra denna värld. Det förtryck som spelas upp här är kvinnlig könsstympning.

- 1** Två deltagare anmäler sig frivilligt som skådespelare.
- 2** De får varsin kopia av utskrift 7, Forumteaterns första scen.

- 3 De frivilliga skådespelarna presenterar den korta scenen för deltagarna. Efter scenen startar du en diskussion utifrån de vägledande frågorna för att deltagarna ska kunna identifiera förtrycket. **(10 minuter)**
- 4 Scenen visas en andra gång. Under uppspelningen får en person i publiken ropa "Stopp!" och träda fram för att visa vad han eller hon skulle säga eller göra för att förändra situationen.
- 5 Scenen fortsätter sedan med att skådespelarna, med publikens input, försöker ändra scenens utgång med hjälp av nya val.
- 6 Olika alternativ kan utforskas utifrån olika åhörarens förslag. Skådespelarna förblir i sina roller och förbättrar sina handlingar. **(30 minuter)**
- 7 När scenen har spelats upp på nytt väljs två nya frivilliga skådespelare som får kopior av utskrift 8. De spelar sedan upp manuskript nr 2 och processen börjar om på nytt. **(10 och 30 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Är tystnad våld? Vilken är dess funktion i sexuellt våld?
- Vilken roll spelar tystnaden för att upprätthålla det som gör skada?
- Spelar tystnaden någon positiv roll? Vilken i så fall?
- Varför är det så svårt att bryta tystnaden? Vilka kan konsekvenserna bli av att öppet tala om detta?
- Vilket är förhållandet mellan tystnad och makt? Vem föredrar tystnad?

Råd till cirkelledaren

- Din roll som cirkelledare är att främja kommunikationen mellan skådespelarna och publiken. Du är ett stöd för publiken. Det är ditt ansvar att se till att alternativen blir verklighetstroga, så att de blir möjliga att genomföra i verkligheten.
- Glöm inte att efter passet, ta dig tid till att tacka deltagarna för att de delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 12 *

Mitt liv

Detta pass ger deltagarna tillfälle att titta på sina egna liv och sina erfarenheter utifrån lärdomar och reflektioner från tidigare pass.

Mål

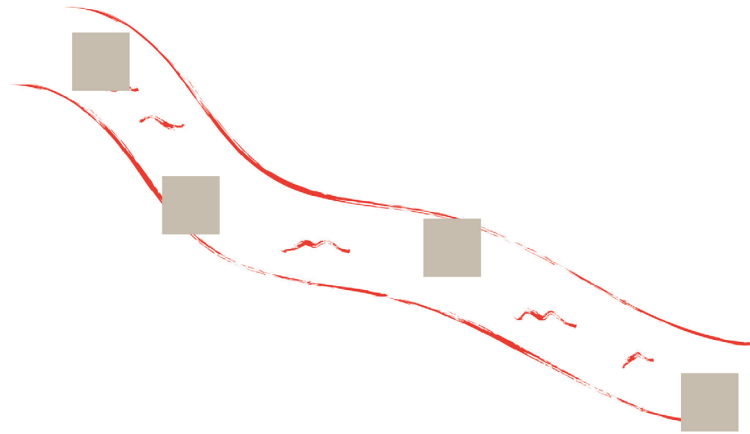
- Deltagarna reflekterar över sina liv och erfarenheter.
- Deltagarna kan se vilka konsekvenser kvinnlig könsstympning lett till i deras egna liv.

Floden 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor ☐ Post-it lappar

Floden utforskar en persons historia. En flods egenskaper (dess varierande bredd, strömning och riktning med variationer som virvlingar, öar, forsar, vattenfall och förgreningar) kan representera förändringar i livet och händelser över tid. Här används verktyget av deltagarna för att de ska utforska sin individuella historia med fokus på kvinnlig könsstympning.

- 1 Deltagarna sitter med slutna ögon medan du uppmanar dem att i tysthet tänka på olika ögonblick i sitt liv, från födseln till nuet, med förslag eller öppna frågor. **(10 minuter)**
- 2 Därefter får varje deltagare ett blädderblocksark och post-it-lappar. De ritat sin livsresa i form av en flod, ritat element som virvlingar, öar, forsar, vattenfall och förgreningar. De skriver ner nyckelhändelser i sina liv på post-it-lappar och placerar dem på floden och elementen. Det är viktigt att påpeka att en deltagare bara behöver skriva ner de händelser som känns bekväma att dela med sig av till gruppen. **(30 minuter)**
- 3 När alla har gjort klart sin flod får de diskutera i smågrupper, medan du går runt och lyssnar in varje grupp. Varje person väljer själv hur detaljerat de vill dela med sig av sina livshändelser. De kanske vill fokusera på en viss tidpunkt eller strömning, eller kortfattat beskriva hela resan. **(40 minuter)**

- 4 I slutet av varje persons berättelse kan andra deltagare ställa frågor om de vill, men med respekt för personens integritet.

Frågor för att vägleda övningen

- Vad lär oss analogin med en flod om våra liv ?
- Vilken roll spelar kvinnlig könsstämpning i ditt liv? Påverkar det floden? Om ja, hur?
- Varför är det viktigt att ta sig tid att reflektera?
- Vilka positiva eller negativa tankar hade du under denna reflektion?
- Har reflektionen inspirerat dig till att vidta åtgärder eller tänka annorlunda på saker?
- Har reflektionen väckt några viktiga frågor om dig själv som du skulle vilja besvara?

Råd till cirkelledaren

- Ge konkreta exempel på vad som kan representera virvlingar, öar, forsar, vattenfall och förgreningar.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Handling

Översikt av avsnittet	Från att ha lagt fokus på reflektion övergår denna tredje del av cirkeln till handling. Vad gör vi nu? Var ska vi börja? Vem ska vi lita på? Syftet är att deltagarna ska hitta svar på dessa frågor och känna sig stärkta att agera mot kvinnlig könsstympning. Tiden att agera är nu.
Mål	• Ge deltagarna möjlighet att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning. • Visualisera att det är möjligt att få slut på kvinnlig könsstympning. • Fastställa det resultat som krävs för att målet ska vara uppnått. • Fastställa vilka förändringar som krävs för att uppnå resultatet. • Fastställa vilka konkreta åtgärder som behövs för att göra förändringarna möjliga.
Passen	Pass 13*: Vår vision, vår framtid. Pass 14: Vårt val, vår framtid. Pass15*: Vägen till förändring. Pass 16*: Att lyfta vår sak. Pass 17: Våra allierade. Pass 18*: Våra resurser. Pass 19*: Vi hittar våra lösningar Pass 20*: Cirkeln sluts

Pass 13 *

Vår vision, vår framtid

Förändring börjar med en dröm, en vision. Med utgångspunkt i det berömda citatet av Martin Luther King Jr. "Jag har en dröm om att mina fyra små barn en dag kommer att leva i en nation där..." kan deltagarna skapa den framtid de vill se. Hur skulle det se ut om yngre generationer levde i en värld utan kvinnlig könsstympning? Att skapa en tydlig framtidsvision är en viktig språngbräda för att kunna drömma om positiv förändring.

Mål

- Deltagarna visualiserar hur en värld fri från kvinnlig könsstympning ser ut.
- Deltagarna reflekterar över hur livet ser ut för personer som drabbats av kvinnlig könsstympning och hur det skulle kunna se annorlunda ut om kvinnlig könsstympning inte existerade eller inte kommer att existera i framtiden.
- Att ge deltagarna energi.

Kollektiv teckning 🕒 1 timme 30 minuter 📅 Blädderblock / Färgpennor

- 1 Klistra ihop fyra blädderblocksark och lägg dem på ett stort bord. Placera många olika färgpennor på pappret så att varje deltagare har ett stort urval att välja på.
- 2 Uppmana alla deltagare att rita illustrationer av minst en känsla, en händelse och en plats som illustrerar "Jag har en dröm om att mina fyra små barn en dag ska leva i ett land där kvinnlig könsstympning inte längre förekommer". De kan rita så många element som de vill. **(20 minuter)**

- 3 Efter 20 minuter: Uppmana deltagarna att samtidigt sluta rita, för att sedan titta på de andra deltagarnas papper. **(10 minuter)**
- 4 Låt deltagarna byta plats med en annan deltagare i rummet för att fortsätta rita på den personens papper. De ska byta plats i tystnad - deltagarna ska helst inte förklara vad de har ritat innan de byter plats. **(20 minuter)**
- 5 Stoppa deltagarna igen och be se sig runt i rummet, och särskilt på den person som de bytte med. Be deltagarna återvända till sina utbytespartners och förklara hur de tolkade partners vision och varför de valde att fortsätta teckningen på det sätt de gjorde. **(20 minuter)**
- 6 Uppmana deltagarna att fylla i de återstående tomma utrymmena på pappret. När pappret är fullt samlas deltagarna för att diskutera och reflektera över innehållet. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Vad kände du när du gjorde den här övningen? Kan du identifiera en eller flera specifika känslor?
- Vilka tankar väckte övningen?
- Hur ändras ditt perspektiv av att utbyta visioner med en annan person? Tänkte eller kände du något oväntat?
- När du tänker på en framtid utan kvinnlig könsstämpning, vilken idé eller vision känner du starkast för?
- Kan du identifiera på vilket sätt de olika visionerna i rummet var lika eller olika?
- Hur skulle våra samhällen eller vår värld se ut om vi sammanförde alla dessa visioner? Vilka steg eller åtgärder tror du att vi behöver vidta för att närma oss vår gemensamma framtidsvision?

Råd till cirkelledaren

- Deltagarna kan använda ord på slutet för att fylla ut hela pappret.
- Du ska inte delta i övningen, utan bara hålla ett öga på tiden.
- Ju fler verktyg som finns tillgängliga, desto mer frihet får deltagarna att uttrycka sig, så samla så många färgpennor som möjligt till det här passet. Du kan även samla in tidningar och tidskrifter så att deltagarna kan klippa ut och klistra bilder eller ord från dem.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 14

Vårt val, vår framtid

Under detta pass reflekterar deltagarna över att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning på individnivå: Vad skulle vad skulle det innebära för mig att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning? Vad skulle det innebära för våra barn om vi vidtog åtgärder mot kvinnlig könsstympning? Vad skulle det innebära för mig? Vad skulle det ge dem? Vilken typ av aktivist skulle jag kunna bli? Målet med passet är att deltagarna ska känna sig trygga med att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning och reflektera över hur de kan känna sig mer stärkta i kampen mot sedvänjan.

Mål

- Deltagarna visualiserar hur de kan vara en del av en värld utan kvinnlig könsstympning.
- Deltagarna reflekterar över begreppet "överlevare" och vad det betyder för dem.
- Deltagarna reflekterar över begreppet "aktivist" och vad det betyder för dem.
- Deltagarna reflekterar över hur kampen mot kvinnlig könsstympning kan påverka dem och deras familjer.

Kroppskartan 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor □ Post-it-lappar

Kroppskartan kan användas för att utforska frågor som rör hälsa och sexualitet, kvinnors rättigheter och våld mot kvinnor, precis som i pass 8 "Min kropp". Den kan också användas för att renodla begrepp och uppfattningar och deras inverkan på deltagarna, som i denna session. Det som studeras med hjälp av kroppskartan i det här passet, är att inte utsättas för kvinnlig könsstympning och att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning. Vägledande frågor ingår i övningen.

1 Börja övningen med följande fråga:

- Vad skulle det betyda för yngre och framtida generationer att inte utsättas för kvinnlig könsstympning? Vilka skulle konsekvenserna bli?

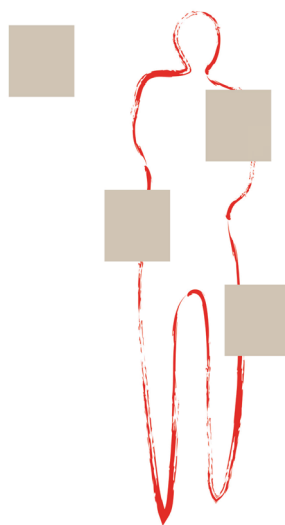
(20 minuter)

2 Rita upp konturerna av en flicka på ett blädderblock och dela ut post-it-lappar till varje deltagare. Deltagarna skriver en konsekvens per post-it-lapp. Ge deltagarna exempel på konsekvenser som säkrare förlossningar, starkare röst och så vidare. Sedan sätter de sina post-it-lappar på kroppskartan. Deltagarna kan använda ord eller teckningar på post-it-lapparna för att illustrera konsekvenserna. **(30 minuter)**

3 Ge deltagarna definitionerna av "överlevare" och "aktivist" (se ordlistan). Inled en diskussion och låt deltagarna reflektera tillsammans över följande frågor: Vad tycker ni om dessa begrepp? Tycker ni att de är relevanta? Stämmer de överens med din personliga erfarenhet? På vilket sätt, på vilket sätt inte? Har ni exempel på överlevande och aktivister i arbetet mot kvinnlig könsstympning? **(20 minuter)**

4 Rita upp konturerna av en kvinna på ytterligare ett blädderblockspapper och ge deltagarna nya post-it-lappar. Be deltagarna att utifrån sina reflektioner om begreppen "överlevare" och "aktivist" skriva på post-it-lappar vilka konsekvenser det kan medföra för en kvinna som har utsatts för kvinnlig könsstympning att vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning. Vad kan det ge henne? Kan det vara skadligt för henne? Hur skulle en värld utan kvinnlig könsstympning kunna påverka henne? Deltagarna skriver en konsekvens per post-it. Sedan sätter de sina post-it-lappar på kroppskartan. Deltagarna kan använda ord eller teckningar på post-it-lapparna för att illustrera konsekvenserna. **(30 minuter)**

5 När alla deltagare har satt sina post-it-lappar på de två kroppskartorna, får gruppen tillsammans diskutera de olika post-it-lapparna och deras placering. **(10 minuter)**

Råd till cirkelledaren

- De konsekvenser som deltagarna nämner kan vara både positiva och negativa. Det är viktigt att bekräfta den rädsla som deltagarna uttrycker när de nämner en potentiell negativ konsekvens som ett slut på kvinnlig könsstympning skulle kunna ha för dem själva eller för yngre generationer.
- Fråga deltagarna varför de nämner denna påverkan, om de själva har upplevt den?
- Termerna "överlevare" och "aktivist" kanske inte är lika självklara för deltagarna. Det är viktigt att inte tvinga på någon en etikett. Det är ett personligt beslut. Det är viktigt att nämna när definitionen förklaras för deltagarna.
- Det är viktigt att alla post-it-lappar placeras på blädderblocket. Alla erfarenheter är viktiga, även om alla kanske inte känner på samma sätt.
- Glöm inte att efter passet ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 15 *

Vägen till förändring

Utövandet av kvinnlig könsstympning har minskat och med tiden förändrats. Syftet med detta pass är att deltagarna ska reflektera över hur sedvänjan har utvecklats under de senaste generationerna, från deras mormödrar till deras döttrar. De identifierar nyckelåtgärder som har lett till minskningar och förändringar i praktiken och tecknar en bild av dagens situation.

Mål

- Deltagarna reflekterar över utvecklingen av utövandet av kvinnlig könsstympning.
- Deltagarna kan identifiera och analysera åtgärder som framgångsrikt har minskat utövandet av kvinnlig könsstympning.

Bron 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor ☐ Post-it-lappar

Bron är ett verktyg utformat för att reflektera över steg som tagits från det förflutna till den nuvarande eller framtida situationen. Bilden hjälper deltagarna att bedöma både de steg som behövs för att uppnå förändringen (bron) och själva förändringen (skillnaden mellan den gamla och den nya situationen). Detta är en gruppövning.

- 1 Dela in deltagarna i grupper om fyra deltagare. Varje grupp får ett blädderblock där en flod med en bro över ritas. Den vänstra sidan av floden representerar situationen "före" (här syftar det på situationen kring kvinnlig könsstympning för några år sedan), brons plankor representerar de åtgärder som vidtagits (här representerar plankorna de aktiviteter som har bidragit till att minska utövandet av kvinnlig könsstympning under åren) och den högra sidan av floden representerar situationen "efter" (själva könsstympningen).
- 2 Be deltagarna att reflektera över tidigare situationer eller praxis för kvinnlig könsstympning och att komma fram till minst två observationer som de skriver eller tecknar ner på post-it-lappar i en viss färg. Därefter placerar de lapparna på flodens vänstra strand. **(20 minuter)**

- 3 Be deltagarna att rita eller skriva på post-it-lappar i en annan färg om dagens situation och placera dem på flodens högra sida. **(20 minuter)**
- 4 Be deltagarna att rita eller skriva ner åtgärder som har vidtagits för att minska kvinnlig könsstympning på post-it-lappar i en tredje färg och att sätta dem på bron. Be deltagarna att tänka på händelseförloppet. **(20 minuter)**
- 5 Be deltagarna att titta på vad de andra grupperna skrivit och identifiera likheter och skillnader mellan grupperna och sedan diskutera tillsammans. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Hur ser situationen ut i dag? Vad har förändrats? Vad har inte förändrats?
- Vad tror du orsakat denna förändring? Är dessa förändringar enligt din åsikt generellt sett positiva? Varför eller varför inte?
- Kan du komma på minst två särskilda steg eller händelser som bidragit till att förändra situationen? Kan du nämna några specifika kampanjer, lagar eller andra åtgärder som genomförts mot kvinnlig könsstympning från tidigare till nu?
- Vilka särskilda personer, händelser eller politiska åtgärder har enligt din åsikt bidragit mest till att minska kvinnlig könsstympning?
- Har dessa förändringar påverkat alla på samma sätt? Om inte, kan du nämna skillnader mellan olika grupper?

Råd till cirkelledaren

- Ta ett steg i taget. Först den vänstra sidan av floden, sedan den högra och slutligen själva bron.
- Glöm inte att ta dig tid att tacka deltagarna när passet är slut, för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 16 *

Vi lyfter vår sak

Arbetet mot kvinnlig könsstämpning är komplext. För att skapa förändring är det viktigt att identifiera push- och pullfaktorer som hänger ihop med utförandet av kvinnlig könsstämpning: Vad hjälper arbetet mot kvinnlig könsstämpning? Vad bromsar arbetet? Syftet med det här passet är att deltagarna ska identifiera positiva och negativa faktorer.

Mål

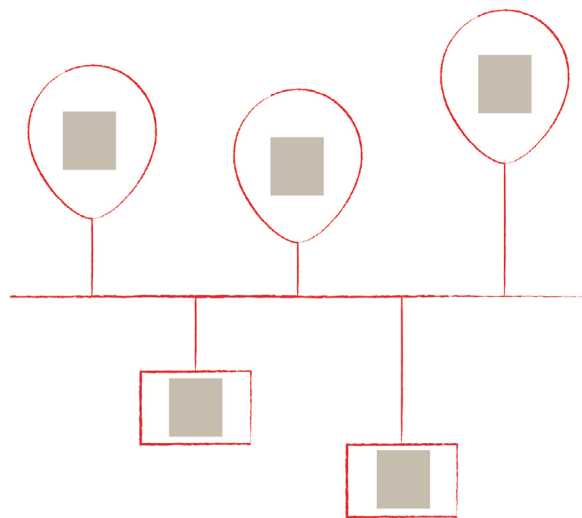
- Deltagarna identifierar och analyserar de faktorer som både underlättar och hindrar förändring när det gäller utövandet av kvinnlig könsstämpning.

Ballonger och stenar 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor ☐
Post-it-lappar

Ballonger och stenar är ett verktyg som är utformat för att hjälpa till att identifiera faktorer som kan hjälpa eller hindra arbetet mot kvinnlig könsstämpning. Stenarna representerar saker, personer, organisationer, händelser och liknande som kan försvåra arbetet mot kvinnlig könsstämpning. Ballongerna lyfter arbetet mot kvinnlig könsstämpning och hjälper till att få ett slut på utövandet.

- 1 Rita en horisontell linje på ett blädderblock. Välj en specifik färg på post-it-lappar som ska representera de faktorer som driver på arbetet (ballonger) och en för de faktorer som försvårar arbetet (stenar).
- 2 Fråga deltagarna vilka faktorer som försvårar arbetet mot kvinnlig könsstämpning och vilka som lyfter arbetet (påverkar så att utövningen av kvinnlig könsstämpning stoppas). Dela ut post-it lappar och en penna till alla deltagare. En färg på post it-lappen ska representera de positiva faktorerna och en annan färg de negativa faktorerna. Låt deltagarna skriva sina svar på post-it-lapparna, en sak per post-it. **(40 minuter)**

- 3 Ovanför linjen placerar deltagarna ballonger som representerar de olika krafter som hjälper till att nå målet. Under linjen placerar deltagarna stenarna som representerar de faktorer som gör det svårare att få slut på kvinnlig könsstympning. **(10 minuter)**
- 4 Fråga deltagarna vilka faktorer de kan påverka. Det kan antingen vara genom att stärka de positiva faktorerna eller genom att försvaga de negativa. Diskutera hur det går att förvandla stenar till ballonger. **(30 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen

- Har du upplevt dessa positiva och negativa krafter? Har du exempel på hur de yttrar sig?
- Kan du nämna en känsla som har med ballonger att göra och en som är relaterad till stenar?
- Kan du beskriva hur de olika faktorerna känns? Kan du föreställa dig dem i ditt huvud som en känsla?

Råd till cirkelledaren

- Utforska olika positiva och negativa faktorer på familje-, grupp- och samhällsnivå.
- Ge exempel.
- Glöm inte att i slutet av passet ta dig tid till att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 17

Våra allierade

För att förändra utövanden på familje- eller gruppnivå krävs att flera personer säger "nej" till kvinnlig könsstympning. Vem har du på din sida för att bekämpa kvinnlig könsstympning? Vem skulle kunna ansluta sig till kampen? Vem kommer att motsätta sig en förändring av utövandet? Syftet med det här passet är att deltagarna ska titta på aktörer, människor och institutioner som kan hjälpa till i kampen mot kvinnlig könsstympning.

Mål

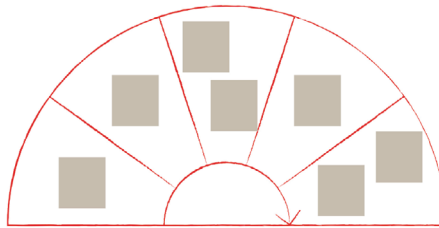
- Deltagarna identifierar och analyserar vilka som är allierade eller motståndare och andra intressenter.
- Deltagarna identifierar potentiella allierade och sätt att mobilisera olika intressenter så att de vill vidta åtgärder mot kvinnlig könsstympning.

Spektrumet av allierade 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor
☐ Post-it-lappar

Spektrumet av allierade är utformat för att identifiera de sociala grupper som påverkar kvinnlig könsstympning och placera dessa grupper längs en skala, från dina aktiva opponenter till dina aktiva allierade. Syftet är att se hur du kan koncentrera dina ansträngningar på att få dessa grupper att närma sig din ståndpunkt: att få slut på kvinnlig könsstympning. För det här verktyget delar du upp en halvcirkel i fem tårtbitar:

- Aktiva allierade eller personer som vill stoppa kvinnlig könsstympning och som kämpar för att få slut på utövandet.
- Passiva allierade, personer som håller med om att kvinnlig könsstympning ska upphöra men som (ännu) inte gjort något åt saken.
- Neutrala, eller icke engagerade eller oinformerade.
- Passiv opposition, eller personer som stöder kvinnlig könsstympning, men som inte aktivt försöker bromsa arbetet mot kvinnlig könsstympning.
- Aktiv opposition, eller personer som stöder utövandet av kvinnlig könsstympning, men som också aktivt organiserar sig för att kvinnlig könsstympning ska fortsätta.

- 1 Rita en halvcirkel och dela upp halvcirkeln i fem tårtbitar. Döp teckningen till "Arbete mot kvinnlig könsstympning". Märk ut varje tårtbit med en lämplig kategori från vänster till höger: "Aktiva allierade", "Passiva allierade", "Neutral", "Passiv opposition", "Aktiv opposition".
- 2 Be deltagarna att brainstorma kring vilka grupper och personer som hör hemma i varje tårtbit. Var specifik: lista dem med så många karaktäristiska egenskaper som möjligt och se till att skriva i varje tårtbit. Du bör hjälpa deltagarna med exempel, till exempel politiker, familjer, diaspora, män, religiösa ledare och så vidare. Du bör också följa processen och uppmuntra deltagarna att vara så specifika som möjligt. Du kan ställa frågan "Finns det fler adjektiv eller kvalifikationer som ni kan lägga till för att ge en tydligare definition?". Det kan vara frestade att säga till exempel män, men män kan skilja sig åt beroende på ålder, ekonomisk status, ursprung och så vidare. Lista de olika grupperna eller personerna på post-it-lappar och placera lapparna på lämplig tårtbit. **(50 minuter)**
- 3 Be deltagarna att identifiera och diskutera de personer eller organisationer som kan flyttas ett steg längs halvcirkeln och därmed komma närmare att bli aktiva allierade för att få slut på könsstympning. Diskutera också hur dessa aktörer ska kunna övertygas till att stå upp mot könsstympning. **(30 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen:

- Vad tror du att det innebär att vara en allierad?
- På vilket sätt hjälper det oss att identifiera vilka som är våra allierade?
- Hur kan vi mobilisera dem?
- Är det bra att identifiera vilka som är våra motståndare? Varför eller varför inte?

Råd till cirkelledaren

- Gå igenom den ena tårtbiten efter den andra.
- Uppmuntra deltagarna att tänka på åtgärder som riktar sig till personer som de tror att de kan övertyga, snarare än till fientliga grupper av människor.
- Glöm inte att ta dig tid när passet är slut, till att tacka deltagarna för att de delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 18 *

Våra resurser

Det är viktigt att erbjuda anpassad vård för personer som drabbats av kvinnlig könsstympning. Detta pass syftar till att analysera vilka tjänster som finns på lokal nivå för personer som drabbats av kvinnlig könsstympning. Syftet är också att deltagarna ska utvärdera de tjänster som finns, samt identifiera och prioritera vilka tjänster som behövs, men saknas, på lokal nivå. Detta pass är viktigt. Det handlar om att ge information till deltagarna och att fånga upp deras tankar om vilken vård de behöver.

Mål

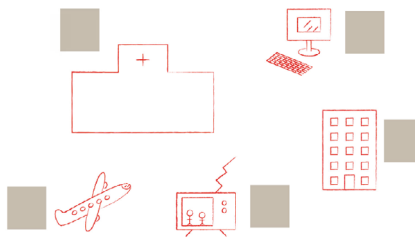
- Deltagarna analyserar och tar reda på vilken information, stöd, hjälp och vård som finns tillgängligt, samt tar reda på vad som kan vara bra att dela med sig av till andra som drabbats av kvinnlig könsstympning.
- Deltagarna identifierar och prioriterar vilka tjänster som saknas och behövs på lokal nivå.

Tjänstekartan 🕒 1 timme 20 minuter 📅 Blädderblock / Pennor □ Post-it-lappar

Syftet med Tjänstekartan är att analysera hur de tjänster som finns tillgängliga mot kvinnlig könsstympning ser ut, från förebyggande åtgärder till skydd och vård. Vägledande frågor ingår i övningen.

- 1 Ge deltagarna definitionerna av förebyggande, skydd och vård och ge dem en färg på post-it-lapparna. **(10 minuter)**
- 2 Börja med förebyggande åtgärder och ställ följande frågor: **(20 minuter)**
 - Var kan man få information om kvinnlig könsstympning? Låt deltagarna skriva upp svaret på post-it-lappar och sätta upp dem på blädderblocket.
 - Vem ger information på dessa platser? Samhället, regeringen, föreningar? Sätt en symbol som representerar informationsbäraren på varje post-it.
 - Kvalitet - behöver informationen förbättras? Använd en färgskala med färgerna grönt, orange eller rött.

- 3 Använd samma frågor för tjänster som handlar om att ge skydd mot kvinnlig könsstympning och vård av kvinnlig könsstympning. **(20 minuter vardera)**
- 4 Under diskussionen informerar du deltagarna om vilka tjänster som finns tillgängliga om de inte redan känner till dem. Även de tjänsterna kommer att ingå i kartläggningen och skrivas ner på post-it-lappar.
- 5 Samla in alla post-it-lappar om förebyggande, skydd och vård och ordna dem på blädderblocket genom att gruppera tjänsterna efter liknande leverantörer, till exempel. sjukhus, stat, samhälle, föreningar och så vidare.
- 6 Be deltagarna att lägga till de tjänster som saknas för information, skydd och vård och som de önskade fanns. Skriv ner dem på post-it-lappar i en fjärde färg och placera dem på sidan av kartan.

Råd till cirkelledaren

- Definiera förebyggande som "åtgärder eller tjänster som minskar utövandet av könsstympning". Det omfattar åtgärder som trygga platser, informationssessioner, informationsspridning och så vidare.
- Skydd definieras som "åtgärder eller tjänster som skyddar ett barn som riskerar att utsättas för könsstympning".
- Med vård menas "åtgärder eller tjänster som är tillgängliga för personer som drabbats av könsstympning för att förbättra deras allmänna hälsa". Vården kan vara fysisk, psykologisk, ekonomisk och så vidare.
- Verket är komplext. Se till att använda det steg för steg och studera tjänsterna en efter en enligt frågeställningarna.
- Du kan förbereda en lista över de tjänster som finns tillgängliga i ditt område (förebyggande, skydd och vård) och ge den till deltagarna. Mer information finns på [Socialstyrelsens webbplats](#).
- Glöm inte att ta dig tid att tacka deltagarna för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 19 *

Vi hittar våra lösningar

Filmaren Xavier Dollan har sagt: "Jag tror att allt är möjligt för dem som drömmer, vågar, arbetar och aldrig ger upp." Under de tidigare passen har deltagarna drömt och fått kraft och förmåga att våga. Nu är det dags för dem att definiera de förändringar, de vill se för att uppnå den vision som de ritade under pass 13 "Vår vision, vår framtid". Det här passet sammanfattar de tidigare passen. Syftet är att deltagarna ska identifiera de förändringar som är nödvändiga för att visionen ska uppnås, samt vilka konkreta åtgärder som skulle göra dessa nödvändiga förändringar möjliga. Vad behöver göras för att uppnå vår vision? Vilka åtgärder måste genomföras? I slutet av passet kommer deltagarna att ha tagit fram en lista över konkreta åtgärder.

Mål

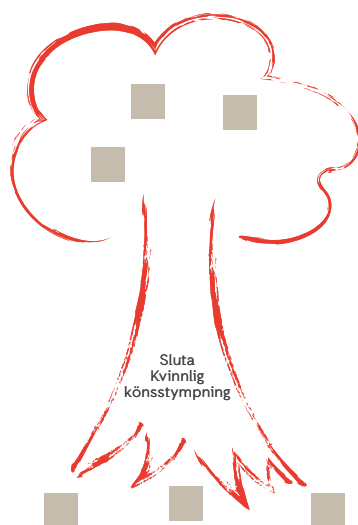
- Deltagarna identifierar de förändringar som måste göras för att få slut på kvinnlig könsstämpning.
- Deltagarna identifierar åtgärder som samhället kan vidta för att skapa dessa förändringar och få slut på kvinnlig könsstämpning.

Lösningsträdet 🕒 2 timmar 📅 Blädderblock / Pennor ☐ Post-it-lappar

Lösningsträdet är ett verktyg som speglar problemträdet. Syftet är att deltagarna ska organisera sina tankar och få en översikt på de lösningar som finns tillgängliga. I den här övningen brainstormar vi och presenterar konkreta och genomförbara lösningar. För att deltagarna ska kunna komma fram till dessa lösningar bör de se tillbaka på alla slutsatser som dragits under de tidigare mötena. Precis som i problemträdet har stammen, rötterna och grenarna olika betydelser:

- Stammen symboliserar målet, att "kvinnlig könsstämpning inte längre får praktiseras".
- Rötterna representerar de åtgärder och aktiviteter som samhället bör vidta för att stoppa kvinnlig könsstämpning.
- Grenarna representerar de förändringar som måste ske för att stoppa kvinnlig könsstämpning.

- 1 Fråga deltagarna om de kommer ihåg problemträdsövningen från föregående pass. Fråga deltagarna vad de minns tydligast från den övningen och vilka tankar de har om övningen. Placera sedan problemträdet från pass 4 på väggen så att alla deltagare kan se. **(15 minuter)**
- 2 Placera blädderblocket så att alla kan se det och rita ett enkelt träd på det. Dela ut post-it-lappar till deltagarna. Välj en färg på post-it-lapparna för rötterna och en annan för grenarna.
- 3 Fråga deltagarna vad de tycker att det ska vara för "mål" på lösningsträdet. Styr dem mot att skriva "kvinnlig könsstympning utförs inte längre" på stammen. Det är målet för lösningsträdet. Andra relaterade mål kan föreslås, de bör också bekräftas även om vi fokuserar på det här specifika målet. **(5 minuter)**
- 4 Börja med rötterna. Alla deltagare ska titta på den gemensamma teckningen och fråga sig själva: "Vilken förändring behöver vi se i samhället för att se till att kvinnlig könsstympning inte längre förekommer?". Deltagarna skriver ner sina idéer på post-it-lappar i den bestämda färgen och placerar dem vid trädets rötter. Bidra med exempel som kan hjälpa dem med deras reflektion, t.ex. hemland som röstar för en lag mot könsstympning, stöd från religiösa ledare i arbetet mot kvinnlig könsstympning och så vidare. **(30 minuter)**
- 5 Titta nu på grenarna. "Vilka åtgärder måste vi vidta för att genomföra dessa förändringar?" Deltagarna skriver ner sina idéer på post-it-lappar och placerar dem vid trädets grenar. Bidra med exempel för att hjälpa dem med deras reflektioner, till exempel överlevnadscirklar, uttalande från samhället, påverkansarbete gentemot vissa grupper och så vidare. **(30 minuter)**
- 6 När gruppen är nöjd med trädet börjar de organisera post-it-lapparna för att skapa kopplingar mellan dem: "Vilken åtgärd leder till vilken förändring?" **(10 minuter)**
- 7 Fråga deltagarna om de är nöjda med lösningsträdet, om de har något att tillägga eller om det finns några diskussionspunkter som de skulle kunna ändra på eller tillföra till trädet. Försök att få gruppen att enas om lösningsträdet. **(10 minuter)**
- 8 Reflektera och jämför ditt lösningsträd med ditt problemträd. Cirkelledaren bör ha förberett en uppsättning reflektionsfrågor för att uppmuntra till en djupare reflektion. **(20 minuter)**

Frågor för att vägleda övningen:

- Fungerar våra lösningar i förhållande till problemen?
- Kommer våra lösningar att skapa andra problem? Hur kan vi förhindra detta?
- Vem kommer våra lösningar att vara mest riktade till?
- Behöver vi vara mer innovativa eller inkluderande i våra förslag till möjliga lösningar?
- Varför hjälper det att jämföra problem och lösningar?
- Hur känner du för målet att få slut på kvinnlig könsstympning efter den här övningen?

Råd till cirkelledaren

- Det är ett komplext verktyg: se till att gå steg för steg.
- Vi rekommenderar att du fyller i ditt eget lösningsträd i förväg med alla aspekter som du vill ta upp under övningen så att du vet vad du har tagit upp och vilka aspekter du vill betona för gruppen.
- Glöm inte att tacka deltagarna efter passet, för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Pass 20 *

Cirkeln sluts

Detta pass är det sista i cirkeln. Det är dags att reflektera över vår resa genom cirkeln och gruppens erfarenheter. I fokusgrupper samlar vi in deltagarnas tankar och deras feedback.

Målsättningar

- Cirkelledaren samlar in feedback från deltagarna.
- Deltagarna reflekterar över sina kunskaper, känslor och erfarenheter av cirkeln.
- Deltagarna får sina Reflection-Action-certifikat.

Fokusgruppen 🕒 1 timme 30 minuter 📅 Blädderblock / pennor 📄 Post-it-lappar
Reflection-Action-certifikat

En diskussion i fokusgrupp är ett styrt, strukturerat samtal i grupp. Syftet med diskussionen är att diskutera erfarenheter, åsikter och idéer om en viss fråga. Som cirkelledare kommer du att ansvara för att ta anteckningar. Fokusgruppen kommer att diskutera fem frågor som sedan används för att avsluta cirkeln:

- Vad är det viktigaste som du tar med dig från den här cirkeln?
- Vilket eller vilka pass tyckte du bäst om? Varför?
- Vad tycker du om arbetet mot kvinnlig könsstympning?
- Var det användbart?
- Hur kan vi förbättra metoden?

1 Presentera syftet med fokusgruppen och de fem frågorna. **(10 minuter)**

2 Deltagarna skriver ner sina egna svar på post-it-lappar. **(20 minuter)**

- 3 När de har haft tid för personlig reflektion, gå tillbaka till en större gruppdiskussion.
 - 4 Be deltagarna att placera sina post-it-lappar på blädderblocket (en sida per fråga). Du kan sortera deltagarnas svar på blädderblocket efter teman. Gå igenom varje fråga, presentera de viktigaste idéerna från deltagarnas post-it-lappar och inled en diskussion med gruppen utifrån idéerna. **(10 minuter per fråga)**
 - 5 Dela ut Reflection-Action-certifikaten till deltagarna. **(10 minuter)**
-

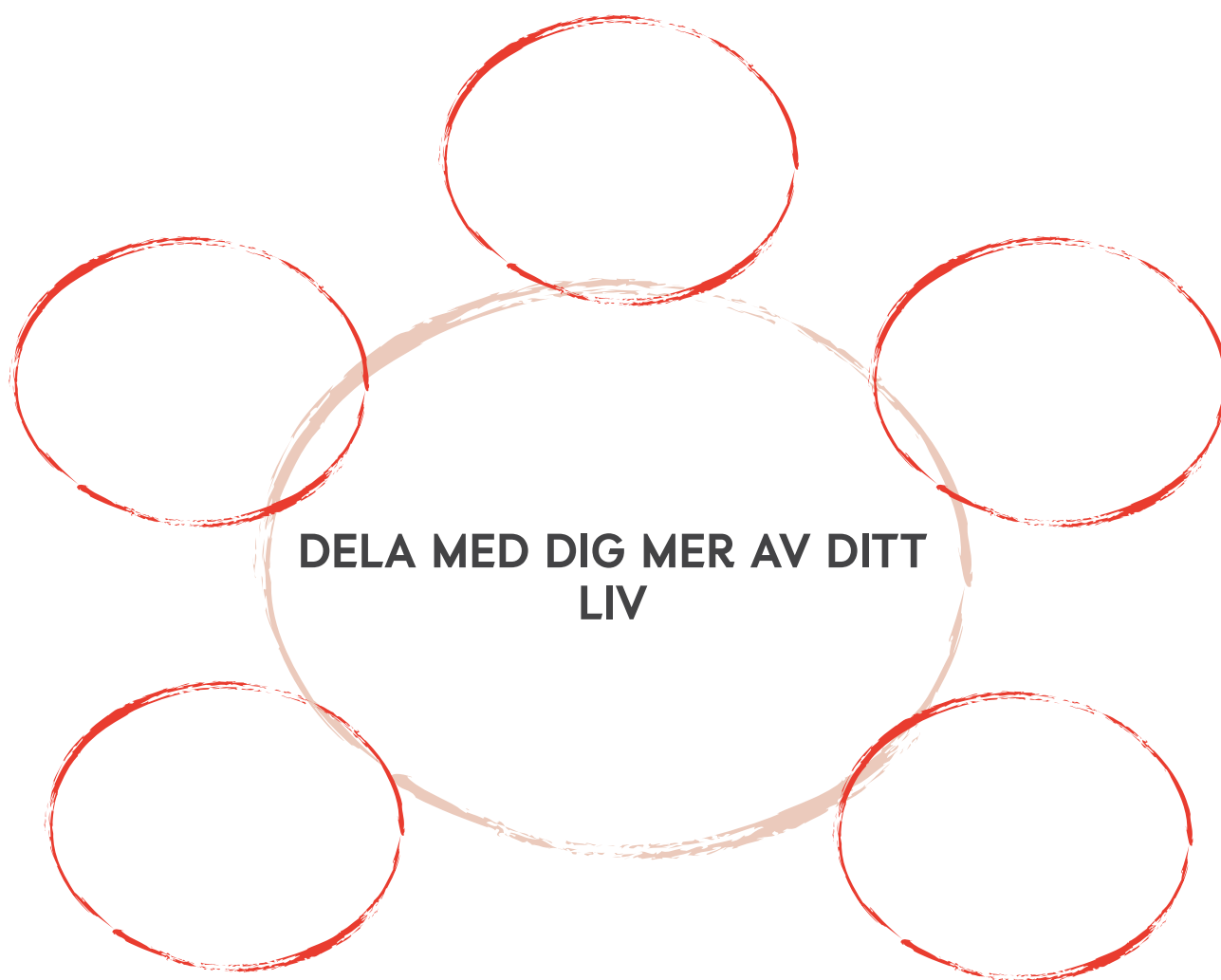
Råd till cirkelledaren

- Se till att alla får möjlighet att uttrycka sin åsikt och att det finns en balans i taltid för varje deltagare. Du kan be deltagarna att lämna in sina individuella svar med eller utan namn om de vill.
- I fokusgruppen bör du som facilitator vara så neutral och osynlig som möjligt för att se till att du inte påverkar samtalet. Det är viktigt att låta dem ge sin feedback och säga "tack" eller "jag förstår". Hitta ett sätt att bekräfta varje reflektion eller feedback utan att kommentera den.
- Glöm inte att tacka deltagarna efter passet för att de har delat med sig av sina erfarenheter. Det är viktigt att de känner sig uppskattade och respekterade.

Verktygslådan

Utskrift 1

Bubbelresan

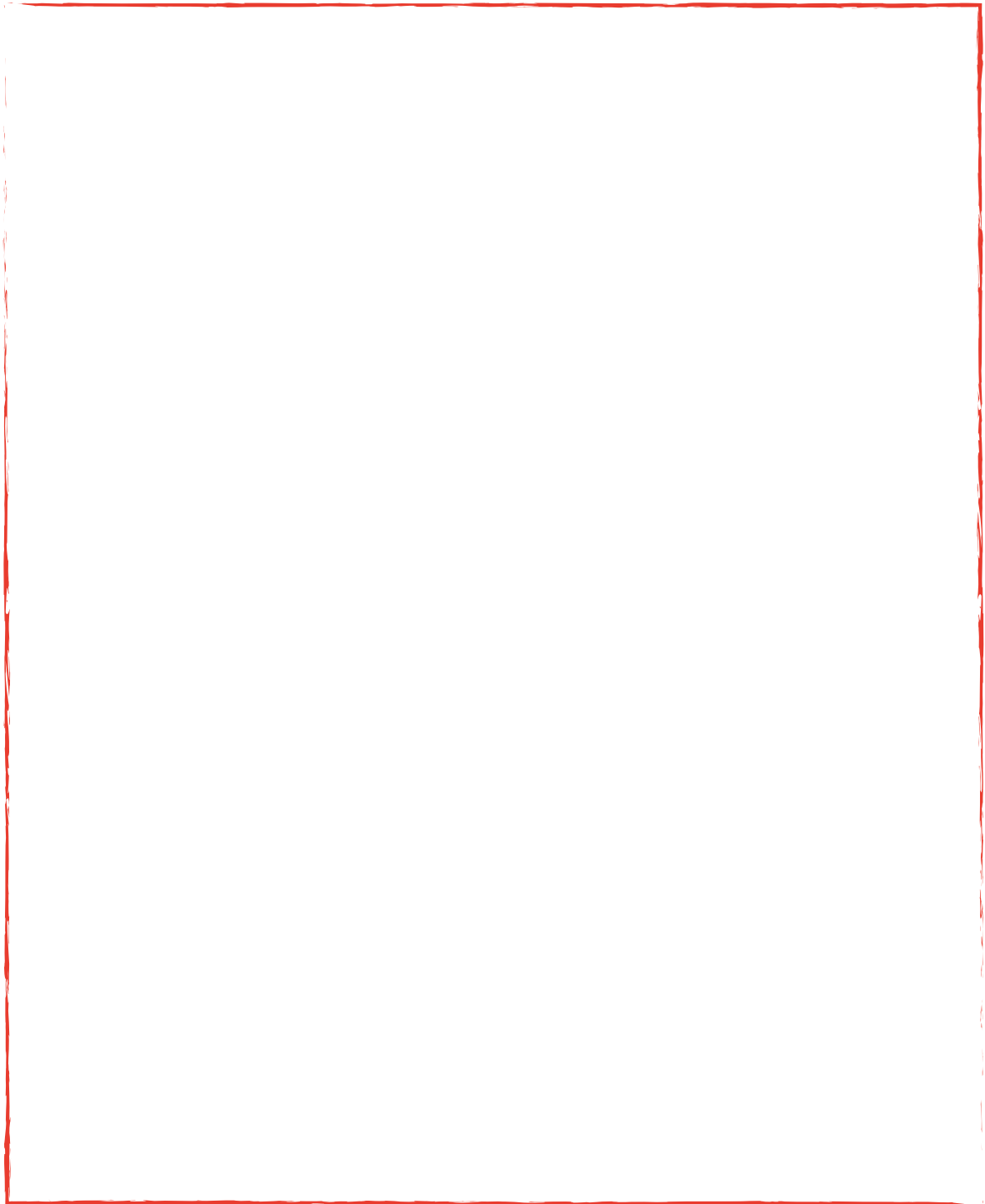
Utskrift 2

Diamantrankning

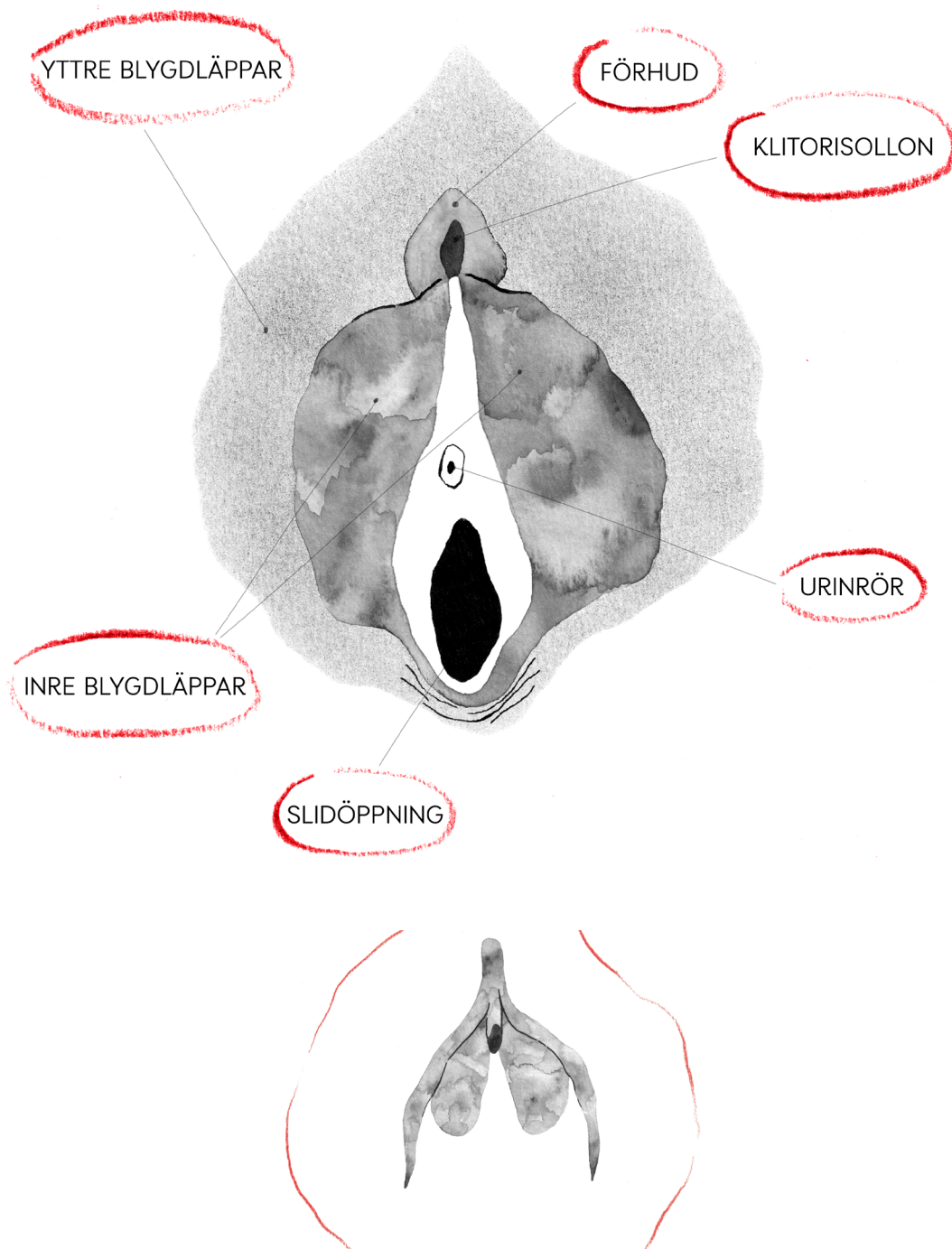
Utskrift 3

Flaggan

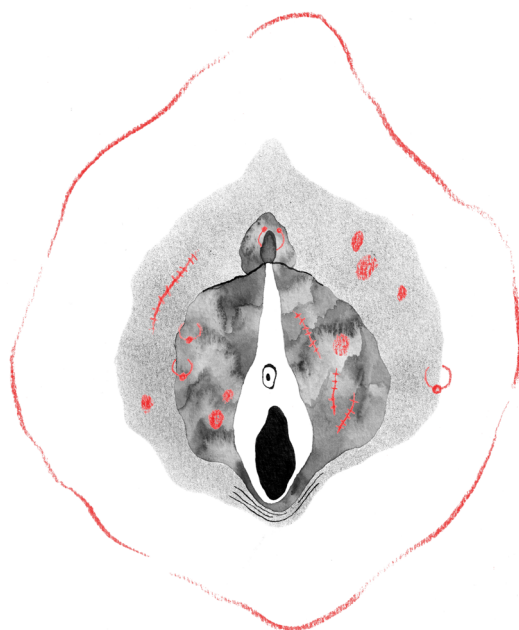
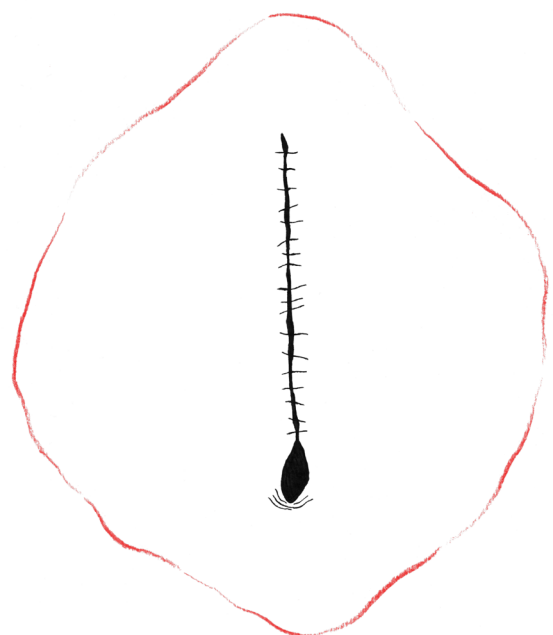
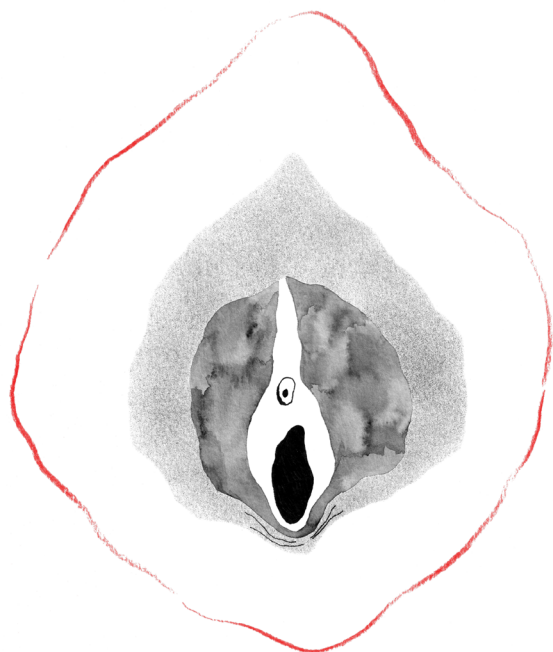
Utskrift 4

Vulvan

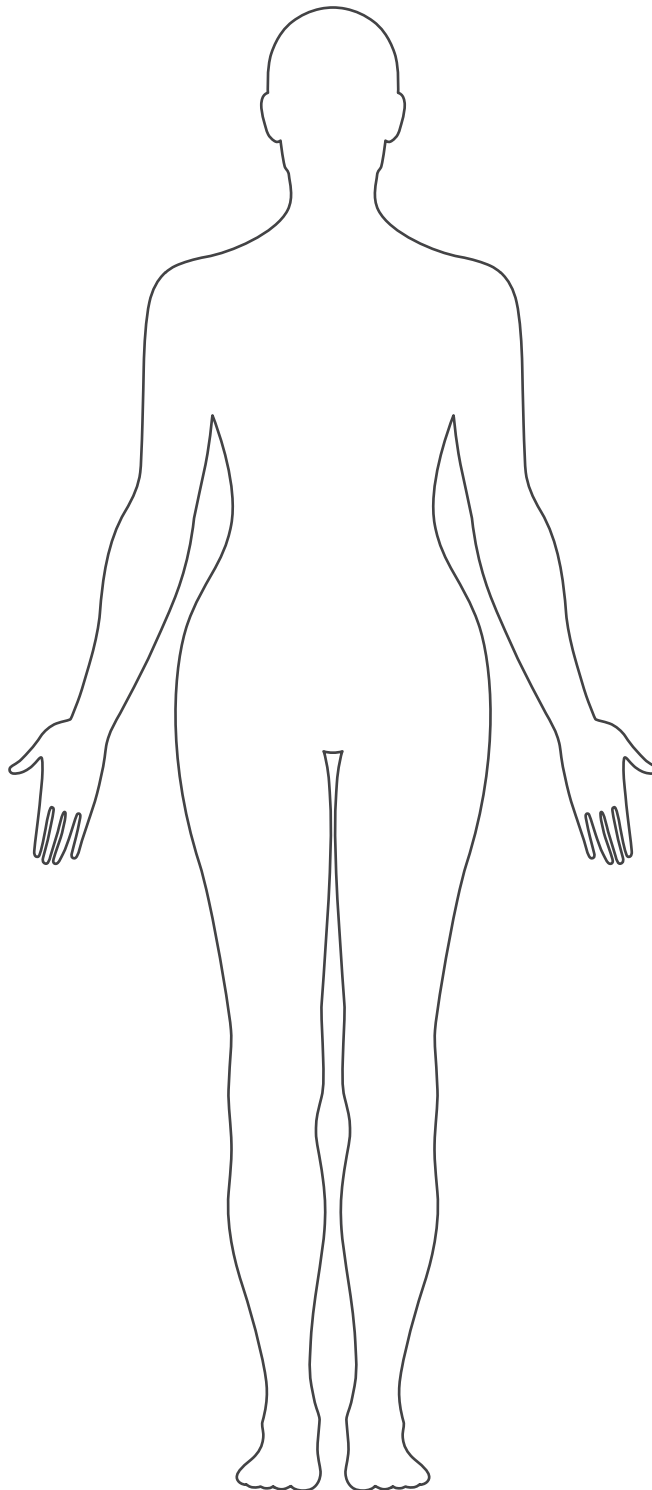
Utskrift 5

Kvinnling könsstympning

Utskrift 6

Kroppskartan

Utskrift 7

Scen 1

- Tystnaden

En mamma till två flickor som bor i Sverige pratar i telefon med mormodern. De planerar inför sommarsemestern. Hela familjen ska flyga för att träffa mormodern och umgås med storfamiljen.

Mamma: Det är snart sommar. Barnen kommer äntligen att få tid att vila. Vi ser fram emot att ta flyget och träffa resten av familjen.

Mormor: Ja, vi ser fram emot att träffa flickorna. Vi borde ordna en fest för dem. Det är dags nu.

Mamma: Vilket firande?

Mormor: Ett firande av deras klippning. Tanterna frågar mig om det. Deras kusiner har redan haft sin fest. Det är deras tur nu. De bör bli klippta under er vistelse, så att de hinner återhämta sig innan skolan börjar igen.

*** Tystnad för en stund ***

Mormor: Jag har talat med kvinnan som gör skärningen. Hon har gått med på att komma hit. Jag kan stå för kostnaden.

*** Mamma är fortfarande tyst ***

Slut på scenen

Utskrift 8

Scen 2

- Tystnaden

En kvinna som drabbats av kvinnlig könsstympning besöker sin läkare.

Läkare: Välkommen, hur kan jag hjälpa dig idag?

Patient: God morgon. Jag är här i dag eftersom jag har problem med att gå på toaletten.

Läkare: Okej, jag förstår. Kan du berätta mer?

Patient: Det känns som att det tar längre tid för mig än för andra att gå på toaletten. Och det gör för det mesta ont. Jag är orolig för att det har att göra med att jag har blivit skuren.

Läkare: Jag är ledsen att höra det. Hur gammal var du? Hur skar de dig? Var skar de dig? Var det med en kniv eller ett rakblad? Det är väldigt illa!

*** Patienten är nu tyst ***

Läkare: Jag förstår inte varför människor gör så barbariskt mot sina barn. Har du flickor? Har ni stympat dem?

*** Patienten är fortfarande tyst ***

Slut på scenen

Tack

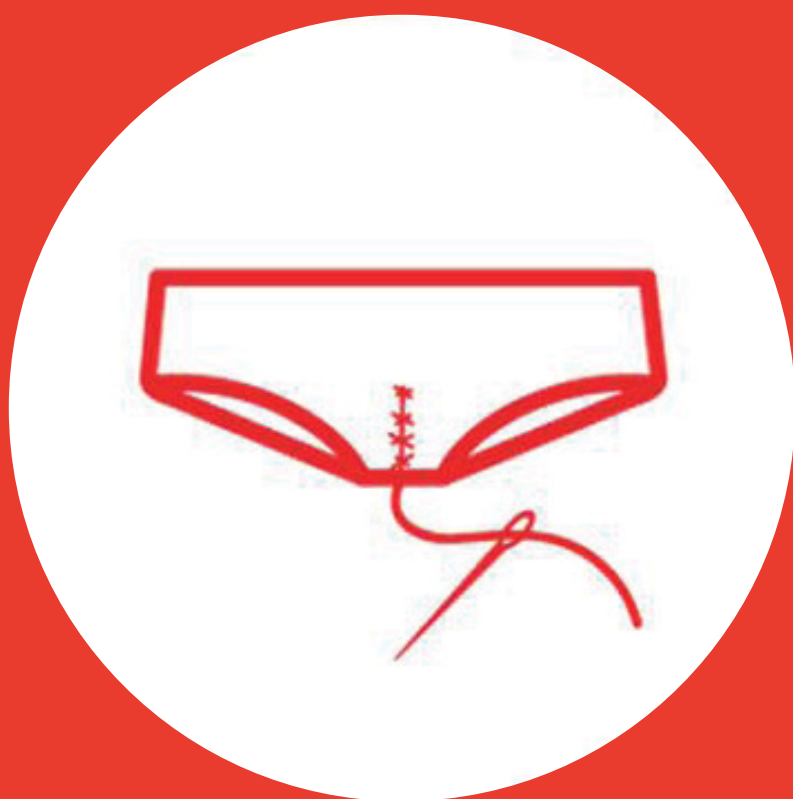
ActionAid Sverige vill tacka [Existera](#) för det förtroende och stöd de visat genom att vara den första svenska organisationen som tillämpar denna metod under våren 2022. Vi har uppskattat vårt samarbete.

ActionAid Sverige vill också tacka ActionAid Irland och Farah Mokhtareizadeh för deras stöd i utvecklingen av metoden och handboken.

Slutligen vill vi tacka Masha Hilka för hennes vackra illustrationer. Du kan kontakta henne på masha.hilka@gmail.com och du hittar hennes arbete på mashahilka.com.

Referenser

- ActionAid International, Relect Mother Manual, 1996. Tillgänglig [här](#)
- EIGE, Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union: Ireland, Portugal, Sweden, 2015. Tillgänglig [här](#)
- EIGE, Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union: Austria, Denmark, Luxembourg and Spain, 2020. Tillgänglig [här](#)
- EIGE, Female Genital Mutilation. Tillgänglig [här](#)
- End FGM European Network & End FGM/C U.S Network & Equality Now, Female Genital Mutilation/Cutting: A Call for a Global Response, 2020. Tillgänglig [här](#)
- End FGM European Network, Girls at Risk, 2021. Tillgänglig [här](#)
- UNFPA, Female Genital Mutilation (FGM), 2022. Tillgänglig [här](#)
- UNFPA, Behind the Curve: The FGM Trend We Aim To Change, 2018. Tillgänglig [här](#)
- UNICEF, The Power of Education to End Female Genital Mutilation, 2022. Tillgänglig [här](#)
- UNICEF, Female genital mutilation, 2021. Tillgänglig [här](#)
- UNICEF & UNFPA, Technical Guidance: A Comprehensive Approach to Accelerating the Elimination of Female Genital Mutilation, 2021. Tillgänglig [här](#)
- RFSU, Fittans yttre delar, 2018. Tillgänglig [här](#)
- Scientific American, It took science 2,000 years to find the clitoris, 2020 (video). Tillgänglig [här](#)
- Socialstyrelsen, Flickor och kvinnor Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning: En uppskattning av antalet, 2015. Tillgänglig [här](#)
- Sveriges Radio, Why so few FGM convictions in Sweden, despite 40 years of legislation, 2022. Tillgänglig [här](#)
- WHO, Female genital mutilation, 2022. Tillgänglig [här](#)

act!onaid